

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΑΡΧΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

**ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ
ΤΗΣ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**

2010-11

**ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ
ΤΗΣ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
2010-11**

**ΑΘΗΝΑ
ΙΟΥΛΙΟΣ 2011**

ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΗΣ Α.ΔΙ.Π.

Την 31^η Ιουλίου 2011 η σύνθεση της ολομέλειας της Α.ΔΙ.Π. ήταν η ακόλουθη (Νόμος 3374/2005, άρθρο 11):

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Σπυρίδων Ι. Αμούργης

Αρχιτέκτων-Πολεοδόμος, Ομ. Καθηγητής Πανεπιστημίου
της Πολιτείας της Καλιφόρνια

ΜΕΛΗ

Ιωάννης Βλάχος

Καθηγητής Τ.Ε.Ι. Ηρακλείου

Ιωάννης Γεροθανάσης

Καθηγητής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Κωνσταντίνος Διαμαντάρας

Καθηγητής Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης

Λουίζα Λουκοπούλου

Ομ. Διευθύντρια Ερευνών, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών

Κωνσταντίνος Μέμος

Καθηγητής Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου

Κλεομένης Οικονόμου

Καθηγητής Τ.Ε.Ι. Αθήνας

Βασίλειος Πανάγου

Καθηγητής Τ.Ε.Ι. Πειραιά

Πέτρος Σολδάτος

Καθηγητής Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών

Στυλιανός Σταματόπουλος

Καθηγητής Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης

Άννα Συμεωνίδου-Αναστασιάδου

Καθηγήτρια Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Οι ακόλουθοι ήταν Μέλη της Α.ΔΙ.Π.:

Ναπολέων Μαραβέγιας

Καθηγητής Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

(μέχρι 30/4/2010)

Κωνσταντίνος Μαργαρίτης

Καθηγητής Πανεπιστημίου Μακεδονίας

(μέχρι 31/8/2010)

Αχιλλέας Γραβάνης

Καθηγητής Πανεπιστημίου Κρήτης

(μέχρι 30/6/2011)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ	
1. ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗ ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΗΣ Α.ΔΙ.Π.	3
1.1 Μέλη της Α.ΔΙ.Π.	3
1.2 Προσωπικό Υποστήριξης	4
2. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ	4
2.1 Ο Εσωτερικός Κανονισμός	4
3. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	5
4. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΥΣΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ	5
5. ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ Α.Ε.Ι. ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ.....	6
6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΜΕΡΟΥΣ	8
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ	
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
2. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	10
2.1 Υποστήριξη των ΜΟ.ΔΙ.Π.	10
2.2 Εκθέσεις Εσωτερικής Αξιολόγησης	11
2.3 Ενεργοποίηση των Τμημάτων	12
2.4 Διαπιστώσεις από τις Εκθέσεις Εσωτερικής Αξιολόγησης	14
3. ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΙΣ	15
3.1 Προγράμματα Σπουδών	15
3.2 Διδακτικό Έργο	16
3.3 Έρευνα	17
3.4 Λοιπές Υπηρεσίες και Υποδομές	17
3.5 Γενικές Παρατηρήσεις	19
ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	
1. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	20
2. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	22
ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ – ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1	25
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2	28
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3	34
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4	45
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5	49
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6	53
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 7	59
ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ	65

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο ρόλος της Αρχής είναι κατ' αρχήν η καθιέρωση των διαδικασιών διασφάλισης της ποιότητας, μέσω των οποίων θα συνδράμει τα Α.Ε.Ι. στην «οργάνωση σε κάθε Ίδρυμα ενός εσωτερικού συστήματος αρχών, κριτηρίων, κανονισμών και διαδικασιών συντήρησης και διαρκούς βελτίωσης της ποιότητας, το οποίο πρέπει να υπόκειται σε περιοδική εσωτερική και εξωτερική αξιολόγηση και να δημοσιοποιείται¹». Παράλληλα, η Α.ΔΙ.Π. έχει την υποχρέωση να ενημερώνει την Πολιτεία για τα επιτεύγματα των Α.Ε.Ι. και τις αδυναμίες που παρουσιάζουν, προκειμένου να ληφθούν τα αναγκαία μέτρα και να γίνουν οι ενδεδειγμένες ενέργειες για τη βελτίωσή τους.

Σύμφωνα με το Ν. 3374/2005, τα Α.Ε.Ι. έχουν την υποχρέωση να προσφέρουν υψηλού επιπέδου ανώτατη εκπαίδευση. Επομένως ο ρόλος της Α.ΔΙ.Π. περιλαμβάνει και την ενημέρωση της Πολιτείας, μετά από μελέτη των διαπιστώσεων και φαινομένων, όπως παρουσιάζονται μέσω κυρίως των εξωτερικών αξιολογήσεων, για τις ενέργειες, τα μέσα και τα μέτρα που απαιτούνται από την Πολιτεία για τη βελτίωση της Ανώτατης Εκπαίδευσης.

Τα ποσοτικά στοιχεία που προκύπτουν από τις διαδικασίες αξιολόγησης δεν οδηγούν από μόνα τους σε λύσεις. Αποτελούν σοβαρές ενδείξεις για πλείστα όσα θέματα, που θα πρέπει όμως να μελετηθούν σε βάθος, προκειμένου να διαγνωσθούν και να επιβεβαιωθούν οι αιτίες που τα προκάλεσαν, προτού ληφθούν μέτρα για τη βελτίωσή ή τη θεραπεία τους.

Θα πρέπει επίσης να αναγνωριστεί ότι είναι άδικο να καταλογίζονται ευθύνες μόνο στα Α.Ε.Ι. για όσα αρνητικά φαινόμενα έχουν παρατηρηθεί στο παρελθόν. Οι εξουσίες της Πολιτείας και ο βαθμός παρέμβασής της στη λειτουργία των Α.Ε.Ι. τής καταλογίζουν μεγαλύτερη ευθύνη για όσα άτοπα κατά καιρούς δημοσιοποιούνται, εφόσον κάθε σημαντική ενέργεια των Α.Ε.Ι. επικυρώνεται από το αρμόδιο Υπουργείο για την Παιδεία . Επιπλέον, τα Α.Ε.Ι. εκπροσωπούν ένα πολύ σημαντικό θεσμό της ελληνικής κοινωνίας. Κριτική χωρίς αιτιολόγηση δημιουργεί από τα ΜΜΕ εντυπώσεις που τελικά οδηγούν στην απαξίωση του θεσμού από τους πολίτες.

---

¹ Α.ΔΙ.Π., σελ. 2, «Διασφάλιση της Ποιότητας στα Α.Ε.Ι., Ο Ρόλος της ΜΟ.ΔΙ.Π.», Έκδ. 1.0, Αθήνα 2011.

Στις σελίδες που ακολουθούν αναλύονται ορισμένα φαινόμενα και επισημαίνονται τα υποκείμενα αίτια και οι ενέργειες που πρέπει να γίνουν, ιδιαίτερα αυτήν την περίοδο πολυεπίπεδης κρίσης, που διέρχεται η Ελλάδα.

Ο Πρόεδρος της Α.ΔΙ.Π.

Σπύρος Ιάσονος Αμούργης, ΑΙΑ, Αρχιτέκτων-Πολυεπίπεδος
Ομότιμος Καθηγητής CSU και ΕΑΠ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΗΣ Α.ΔΙ.Π. ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2010

1. ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗ ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΗΣ Α.ΔΙ.Π.

1.1 Μέλη της Α.ΔΙ.Π.

Κατά τη διάρκεια του 2010 σημειώθηκαν οι ακόλουθες μεταβολές στη σύνθεση της Αρχής:

- Μάρτιος 2010: Διορισμός του κ. Κωνσταντίνου Μέμου, Καθηγητή του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου ως Μέλους της Αρχής (αντικατέστησε τον Καθηγητή κ. Βασίλειο Παπάζογλου ο οποίος παραιτήθηκε το Νοέμβριο του 2009, προκειμένου να αναλάβει καθήκοντα ως Ειδικός Γραμματέας Ανώτατης Εκπαίδευσης στο Υπουργείο Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων).
- Απρίλιος 2010: Παραίτηση του Μέλους της Αρχής κ. Ναπολέοντος Μαραβέγια, Καθηγητή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, λόγω διορισμού του στη θέση του Προέδρου της Διοικούσας Επιτροπής του ΤΕΙ των Ιονίων Νήσων, και αντικατάστασή του, τον Αύγουστο του 2010, από τον κ. Στυλιανό Σταματόπουλο, Καθηγητή και τέως Αντιπρύτανη του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης.
- Αύγουστος 2010: Αποχώρηση του Μέλους της Αρχής κ. Κωνσταντίνου Μαργαρίτη, Καθηγητή Πανεπιστημίου Μακεδονίας λόγω λήξης της θητείας του και αντικατάστασή του από τον Καθηγητή και τέως Πρύτανη του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων κ. Ιωάννη Γεροθανάση.
- Αύγουστος 2010: Διορισμός του κ. Πέτρου Σολδάτου, Καθηγητή του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών ως Μέλους της Αρχής, σε αντικατάσταση του Καθηγητή κ. Πάνου Τσακλόγλου, ο οποίος είχε παραιτηθεί τον Αύγουστο του 2009.
- Αύγουστος 2010: Ανανέωση της θητείας των Μελών της Αρχής Καθηγήτριας κ. Άννας Αναστασιάδου-Συμεωνίδου του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και των Καθηγητών κ.κ. Βασιλείου Πανάγου του ΤΕΙ Πειραιά και Κωνσταντίνου Διαμαντάρα του ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, καθώς και της Δρος Λουίζας Λουκοπούλου, ομ. Διευθύντριας Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, λόγω λήξης της προηγούμενης θητείας τους.
- Ιούλιος 2010: Παραίτηση του Μέλους της Αρχής κ. Αχιλλέα Γραβάνη, Καθηγητή του Πανεπιστημίου Κρήτης, λόγω ανάληψης καθηκόντων στο ΙΤΕ Κρήτης.

1.2 Προσωπικό Υποστήριξης

Καθ' όλη τη διάρκεια του 2010 και μέχρι 30-6-2011 η Αρχή λειτούργησε αποκλειστικά με αποσπασμένους υπαλλήλους, προερχομένους κυρίως από το Υπουργείο Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, καθώς και από εποπτευόμενους από αυτό φορείς. Ακολουθεί πίνακας με τη σύνθεση του διοικητικού και επιστημονικού προσωπικού της Αρχής και την προέλευση ενός εκάστου. Ο Ν. 3374/2005 προβλέπει συνολικά 25 άτομα διοικητικό και επιστημονικό προσωπικό της Αρχής, αριθμό επαρκή για τη λειτουργία της.

Αρ. υπαλλήλων	Υπηρεσία προέλευσης
4	Πανεπιστήμιο Αιγαίου
4	Υπουργείο Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων
1	Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
1	ΤΕΙ Λάρισας
1	Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση
1	Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση
1	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
1	ΜΟΔ ΑΕ με διάθεση
1	Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού
1	ΤΕΙ Αθήνας με διάθεση
16	ΣΥΝΟΛΟ

2. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Καθ' όλη τη διάρκεια του 2010 και κατά το πρώτο ήμισυ του 2011 πραγματοποιήθηκαν, με εισήγηση της Αρχής, δύο (2) τροποποιήσεις του Ν. 3374/2005, ο οποίος είναι ο βασικός νόμος που διέπει τη λειτουργία της Α.ΔΙ.Π.

Συγκεκριμένα οι δύο εν λόγω τροποποιήσεις έγιναν με τους νόμους 3848/2010 (ΦΕΚ 71/τ. Α'/19.5.2010) και 3966/2011 (ΦΕΚ 118/τ. Α'/24.5.2011) και είχαν ως στόχο τη βελτίωση της λειτουργίας της Αρχής και την εξοικονόμηση πόρων με απλούστευση των γραφειοκρατικών διαδικασιών.

2.1 Ο Εσωτερικός Κανονισμός

Μετά την ψήφιση του Ν. 3848/2010 (ΦΕΚ 71/τ. Α'/19.5.2010), με τον οποίον τροποποιήθηκε ο βασικός νόμος της Α.ΔΙ.Π. (Ν. 3374/2005) με στόχο τη διευκόλυνση της λειτουργίας της, την ταχύρρυθμη διεκπεραίωση των διαδικασιών αξιολόγησης και την

εξοικονόμηση πόρων, οι τροποποιήσεις που προαναφέρονται ενσωματώθηκαν στο Σχέδιο του Εσωτερικού Κανονισμού της Αρχής, το οποίο επανυπεβλήθη στις 10 Αυγούστου 2010 στο Υπουργείο Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων και έκτοτε εκκρεμεί η έγκρισή του.

3. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Μετά τη λήξη στις 31/12/2008 της χρηματοδότησης της Αρχής από τα ΕΠΕΑΕΚ για τη διενέργεια των εξωτερικών αξιολογήσεων, την προμήθεια εξοπλισμού και τις λοιπές λειτουργικές ανάγκες της, ενεκρίθη από το Υπουργείο Οικονομικών τον Μάρτιο του 2010 η ένταξη της χρηματοδότησής της στο ΕΣΠΑ.

Για τον λόγο αυτόν οι εξωτερικές αξιολογήσεις Τμημάτων ΑΕΙ, οι οποίες είχαν διακοπεί από τον Ιανουάριο του 2009, επανελήφθησαν μόλις στα μέσα Μαρτίου 2010. Ωστόσο, διεκόπη εκ νέου από τον Μάιο έως τον Σεπτέμβριο του 2010 η χρηματοδότηση της Α.ΔΙ.Π. από το ΕΣΠΑ, καθώς υπήρχαν τρεις «πράξεις» για την Ανάπτυξη του Ελληνικού Συστήματος Διασφάλισης Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση, που αντιστοιχούσαν στις τρεις κατηγορίες διοικητικών περιφερειών της Ελλάδας. Προκειμένου να απλουστευθεί η διαχείριση των εγκεκριμένων από το ΕΣΠΑ κονδυλίων, οι τρεις πράξεις αυτές ενσωματώθηκαν τελικά σε μία μετά από χρονοβόρα διαδικασία, κατά την οποία διεκόπη η χρηματοδότηση. Η ενέργεια αυτή, αν και διευκόλυνε την διεκπεραίωση των πληρωμών, διέκοψε τη ροή του προγράμματος των Εξωτερικών Αξιολογήσεων και καθυστέρησε υπέρμετρα τις απαραίτητες αποζημιώσεις για τα έξοδα κίνησης των εμπειρογνομόνων - καθηγητών που προέρχονται σχεδόν κατ' αποκλειστικότητα από Πανεπιστημιακά Ιδρύματα του Εξωτερικού.

4. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΥΣΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ

Καθ' όλη τη διάρκεια του 2010 και μέχρι την 30-6-2011 η Α.ΔΙ.Π. αντιμετώπισε συνεχή προβλήματα από άστοχες ερμηνείες από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους της Κοινής Υπουργικής Απόφασης, η οποία αφορούσε τις αποζημιώσεις των αξιολογητών - εμπειρογνομόνων που ήλθαν από Α.Ε.Ι. του εξωτερικού.

Η έλλειψη κατανόησης της σημασίας της διαδικασίας των εξωτερικών αξιολογήσεων των Τμημάτων των Α.Ε.Ι. και οι εσφαλμένες ερμηνείες του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους οδήγησαν:

- Σε αδικαιολόγητες καθυστερήσεις στην καταβολή των οφειλομένων αποζημιώσεων στα μέλη των Επιτροπών Εξωτερικής Αξιολόγησης.
- Στην καταβολή αποζημίωσης μειωμένης κατά το ήμισυ σχ σχέση με την αρχικώς εγκεκριμένη (300 ευρώ ανά εβδομάδα/αξιολόγηση αντί των 600 ευρώ), για την οποία είχαν ενημερωθεί προκαταβολικά τα μέλη των Επιτροπών Εξωτερικής Αξιολόγησης.
- Στον κίνδυνο καταλογισμού στα Μέλη της Αρχής σημαντικών ποσών που είχαν ήδη καταβληθεί ως αποζημιώσεις στους εξωτερικούς αξιολογητές, αλλά εκ των υστέρων δεν εκκαθαρίστηκαν από τις αρμόδιες ελεγκτικές αρχές με υπαιτιότητα του Υπουργείου Οικονομικών.

Οι ανωτέρω δυσλειτουργίες είχαν ως αποτέλεσμα να υποστεί πλήγμα η αξιοπιστία της Αρχής έναντι των εξωτερικών αξιολογητών, δηλαδή έναντι Καθηγητών ξένων Πανεπιστημίων υψηλού επιστημονικού κύρους, γεγονός το οποίο είχε αρνητική επίδραση στην προθυμία πολλών επιστημόνων να συνδράμουν την Αρχή συμμετέχοντας στις Επιτροπές Εξωτερικής Αξιολόγησης που συντονίζει η Α.ΔΙ.Π. Σημειωτέον ότι οι εμπειρογνώμονες εργάζονται 6 ημέρες στην Ελλάδα χωρίς να λαμβάνουν αμοιβή, αλλά μόνο καταβολή των εξόδων τους εκ των υστέρων για τα εισιτήρια μετάβασης στην Ελλάδα και επιστροφής, για τα ξενοδοχεία όπου διαμένουν και την ημερήσια σίτισή τους, πράγμα που αμφισβήτησε το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους!

5. ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ Α.Ε.Ι. ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Για την υλοποίηση των στόχων της Αρχής απαιτείται συνεχής συμπαράσταση και ενίσχυση των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης με στόχο:

- Την επίσπευση των διαδικασιών εσωτερικής αξιολόγησης των Τμημάτων τους, αλλά και των ιδίων των Ιδρυμάτων.
- Τη διατύπωση και υιοθέτηση εκ μέρους τους των βασικών κανόνων χρηματοδότησής τους με βάση:
  - κριτήρια εκπαιδευτικής απόδοσης
  - την αναλογία αριθμού φοιτητών ανά διδάσκοντα
  - τον εύλογο αριθμό ωρών διδασκαλίας ανάλογα με την κατά περίπτωση διδακτική μέθοδο

- την χρηματοδότηση του αναγκαίου αριθμού διδακτικού και διοικητικού προσωπικού

Στο πλαίσιο της αποστολής αυτής, τα Μέλη και ο Πρόεδρος της Αρχής είχαν τόσο επί τόπου όσο και στην έδρα της Αρχής συνεργασίες με υπευθύνους των αντίστοιχων Ιδρυμάτων και Τμημάτων. Μέχρι τον Μάιο του 2011 πραγματοποιήθηκαν επιτόπιες συναντήσεις του Προέδρου της Αρχής με τις Διοικήσεις και τους Προέδρους όλων των Τμημάτων σε 30 Α.Ε.Ι. σε διάφορες περιφέρειες της Ελλάδας, με αντικείμενο τον καθορισμό εσωτερικών στόχων και κριτηρίων ποιότητας της εκπαίδευσης. Αντίστοιχες συναντήσεις οργανώθηκαν και στην έδρα της Αρχής στην Αθήνα.

Επιπλέον των ανωτέρω συναντήσεων, η Α.ΔΙ.Π. συμμετείχε μετά από προσκλήσεις στα ακόλουθα:

4 Μαΐου 2010 Ενημέρωση των μελών της ΜΟ.ΔΙ.Π. του ΤΕΙ Κρήτης από το μέλος της Α.ΔΙ.Π. καθηγητή κ. Κλεομένη Οικονόμου για τη σύνταξη της Εσωτερικής Έκθεσης του Ιδρύματος.

25 Ιουνίου 2010 Συμμετοχή του Προέδρου της Α.ΔΙ.Π. και του Μέλους της Α.ΔΙ.Π. Καθηγητή κ. Κ. Μαργαρίτη στη Σύνοδο των Πρυτάνεων στη Θεσσαλονίκη, με αντικείμενο την ενημέρωση της Συνόδου για θέματα των ΜΟ.ΔΙ.Π.

Ιούνιος 2010 Συμμετοχή του μέλους της Α.ΔΙ.Π. καθηγητή κ. Ιωάννη Βλάχου στο Συνέδριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης Πανεπιστημίων Βιολογικών Επιστημών (ECHA-E-ICA) στο Ζάγκρεμπ.

Ιούνιος 2010 Συμμετοχή του στελέχους της Α.ΔΙ.Π. Δρ. Ιωάννας Μαλαγαρδή στο σεμινάριο της ΕΝQA (*European Association for Quality Assurance in Higher Education*) στο Λονδίνο με θέμα «Internal Quality Assurance - Enhancing Quality Culture».

Σεπτέμβριος 2010 Παρουσίαση της κατάστασης της ελληνικής ανώτατης εκπαίδευσης από τον Πρόεδρο της Α.ΔΙ.Π. σε συνάντηση στους Δελφούς που οργάνωσε το Υπουργείο Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων.

23 Οκτωβρίου 2010 Συμμετοχή του Προέδρου της Α.ΔΙ.Π. και του Μέλους της Α.ΔΙ.Π. Καθηγητή κ. Αχ. Γραβάνη στη Σύνοδο των Πρυτάνεων στο Ρέθυμνο.

Νοέμβριος 2010 Συμμετοχή του μέλους της Α.ΔΙ.Π. καθηγητή κ. Πέτρου Σολδάτου στο Συνέδριο της ESMU (Ευρωπαϊκό Κέντρο για τη στρατηγική Διοίκηση των Πανεπιστημίων) στη Βαρκελώνη με θέμα την Ποιότητα στην Ανώτατη Εκπαίδευση με περιορισμένους πόρους εν μέσω κρίσης.

5-8 Δεκεμβρίου 2010 Ενημέρωση των μελών της ΜΟ.ΔΙ.Π. της Γεωπονικής Σχολής Θεσσαλονίκης και του ΤΕΙ Θεσσαλονίκης από το μέλος της Α.ΔΙ.Π. καθηγητή κ. Ιωάννη Βλάχο με αντικείμενο τις διαδικασίες Εσωτερικής Αξιολόγησης των Τμημάτων.

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΜΕΡΟΥΣ

Η Αρχή κατά το διάστημα Μαρτίου 2010 – Ιουνίου 2011 συντόνισε την εξωτερική αξιολόγηση 82 Τμημάτων Α.Ε.Ι., παρά την αδυναμία κατανόησης και τους εσφαλμένους χειρισμούς εκ μέρους του Υπουργείου Οικονομικών γενικώς, αλλά και ως ελεγκτικού μηχανισμού:

- της σημασίας για την χώρα των εξωτερικών αξιολογήσεων των Τμημάτων των Α.Ε.Ι.
- της ειδικής μέριμνας που απαιτείται για αξιοπρεπή φιλοξενία και έγκαιρη αποζημίωση των αξιολογητών από το εξωτερικό
- των προβλημάτων και δυσλειτουργιών, όσον αφορά την πρόοδο των διαδικασιών της αξιολόγησης
- των επιπτώσεων από την καθυστέρηση έγκρισης των κονδυλίων του ΕΣΠΑ για την Α.ΔΙ.Π. (Μάρτιος του 2010) και, στην συνέχεια, τη διακοπή Ιουνίου-Σεπτεμβρίου 2010, που προκάλεσαν σοβαρές δυσκολίες στον προγραμματισμό και την εφαρμογή των εξωτερικών αξιολογήσεων των Α.Ε.Ι.

Πρέπει να επισημανθεί ότι οι εξωτερικές αξιολογήσεις των Τμημάτων Α.Ε.Ι. θα πρέπει να ολοκληρωθούν μέχρι τις 31/12/2012, ειδάλλως θα απενταχθούν 1,150 δις ευρώ από το ΕΣΠΑ για την Ανώτατη Εκπαίδευση, τα οποία θα πρέπει να επιστραφούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Εφόσον δεν δημιουργηθούν άλλα εμπόδια στις διαδικασίες υλοποίησης των εξωτερικών αξιολογήσεων, η Α.ΔΙ.Π. είναι υποχρεωμένη να οργανώσει από το φθινόπωρο του 2011 μέχρι τα μέσα Δεκεμβρίου του 2012, δηλαδή στους 9 μήνες του ακαδ. έτους 2011/12 και τους πρώτους 3 μήνες του ακαδ. έτους 2012/13, 427 Επιτροπές Εξωτερικών Εμπειρογνομόνων, οι οποίες αναλογούν σε 36 Επιτροπές ανά μήνα ή 7-8 ανά εβδομάδα. Υπό ορισμένες προϋποθέσεις, ο παραπάνω σχεδιασμός είναι εφικτός, δεδομένου ότι το 2008 η Α.ΔΙ.Π. οργάνωσε εντός δύο εβδομάδων από την έκδοση της σχετικής Κοινής Υπουργικής Απόφασης 5 Επιτροπές που ήλθαν ταυτόχρονα εντός της ίδιας εβδομάδας, παρά το ότι διέθετε ολιγάριθμο διοικητικό προσωπικό και ανεπαρκείς χώρους.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ανάπτυξη μεγάλου αριθμού Α.Ε.Ι. από το 1960 έως το 2009, καθώς και ο πολλαπλασιασμός των Τμημάτων και των προσφερομένων προγραμμάτων σπουδών έγινε χωρίς συγκεκριμένους στόχους και χωρίς να εκτιμηθούν οι πραγματικές ανάγκες της κοινωνίας. Η μόνη προσπάθεια προς αυτήν την κατεύθυνση έγινε το 1976-78 με τη μελέτη σχεδίου ανάπτυξης των Πανεπιστημίων και των ΚΑΤΕΕ. Μέρος των προτάσεων του σχεδίου, οι οποίες εφαρμόστηκαν, ήταν η σύσταση των Ιατρικών Σχολών και Πανεπιστημιακών Νοσοκομείων στις περιφέρειες, καθώς και η ανάπτυξη του δικτύου των σημερινών Τ.Ε.Ι.

Το σύστημα που προϋπήρξε περιελάμβανε μέχρι το 1960 δύο Πανεπιστήμια, ένα Πολυτεχνείο και μία Πολυτεχνική Σχολή στο ΑΠΘ, καθώς και Ανώτατες Σχολές (κατά το γαλλικό σύστημα), όπως η ΑΣΟΕΕ, η Ανωτάτη Γεωπονική, η Πάντειος κ.α., εκ των οποίων η μόνη που παρέμεινε είναι η Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών (ΑΣΚΤ), ενώ οι υπόλοιπες μετατράπηκαν σε Πανεπιστήμια. Οι Ανώτατες Σχολές προσέφεραν ολοκληρωμένες γερές βάσεις σε ένα εύρος γνωστικών αντικειμένων, που επέτρεπε την ειδίκευση, με μεταπτυχιακές σπουδές, σε σχετικές κατευθύνσεις. Οι διεθνείς εξελίξεις δείχνουν ότι οι νέοι σήμερα μπορεί να χρειασθεί να αλλάξουν περισσότερα επαγγέλματα και κατευθύνσεις στη σταδιοδρομία τους. Επομένως, θα πρέπει να μπορούν να προσαρμόζονται στις απαιτήσεις της κοινωνίας, αν έχουν ολοκληρωμένες ευρύτερες βάσεις σε ένα γνωστικό πεδίο με μεταπτυχιακές σπουδές αργότερα ή/και συνεχιζόμενη διά βίου εκπαίδευση.

Εξάλλου, η ανάπτυξη του αριθμού των Α.Ε.Ι. δεν συνοδεύτηκε από κανόνες λειτουργίας του εκπαιδευτικού έργου τους, βασισμένους σε ποιοτικά και ποσοτικά (υποστηρικτικά της ποιότητας) κριτήρια, όπως συμβαίνει στα δημόσια συστήματα ανώτατης εκπαίδευσης σε άλλες χώρες.

Επιπλέον, η ασάφεια στόχων και εννοιών δεν βοήθησε στη διαμόρφωση πολιτισμού ή κλίματος ποιότητας. Συγκεκριμένα, τόσο οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και οι υπόλοιπες του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Χώρου της Ανώτατης Εκπαίδευσης (European Higher Education Area) και πέραν αυτού έχουν ως κύριο στόχο την εκπαίδευση, ενώ δεύτερο ζητούμενο ίσης σημασίας είναι και η «επίδοση» στην έρευνα, η οποία όμως προϋποθέτει υψηλή επιστημονική κατάρτιση προκειμένου να λειτουργήσει αποτελεσματικά ως παράγων υψηλής ποιότητας εκπαίδευσης.

Το Σύνταγμα αναφέρει σαφώς ότι η παιδεία αποτελεί βασική αποστολή του Κράτους. Επίσης, η διαδικασία της διασφάλισης ποιότητας στον Ενιαίο Ευρωπαϊκό Χώρο, όπου συμμετέχει και η Ελλάδα, επικεντρώνεται κατ' εξοχήν στην εκπαίδευση², γεγονός που αντικατοπτρίζεται και στον Ν. 3374/2005, ο οποίος ορίζει ότι η αποστολή των Α.Ε.Ι. είναι να παρέχουν ανώτατη παιδεία υψηλού ποιοτικού επιπέδου, πράγμα που δεν έχει γίνει πλήρως αντιληπτό ευρύτερα.

Τέλος, θα πρέπει να επισημανθεί ότι δεν έχει πλήρως αποσαφηνιστεί η σχέση των Πανεπιστημίων με τα Τ.Ε.Ι. (**Παράρτημα 1**).

Τα Πανεπιστήμια λειτουργούν με διαφορετικό νόμο από ό,τι τα Τ.Ε.Ι και διαφέρουν σημαντικά, όπως φαίνεται από στοιχεία των πινάκων του **Παραρτήματος 2**.

2. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

2.1 Υποστήριξη των ΜΟ.ΔΙ.Π.

Η Α.ΔΙ.Π. εισηγήθηκε τη διάθεση μέρους του ποσού του ΕΣΠΑ, που είχε προγραμματιστεί για την Αρχή από το Υπουργείο Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων στα Α.Ε.Ι., για την ενίσχυση του έργου των Μονάδων Διασφάλισης της Ποιότητας (ΜΟ.ΔΙ.Π.) κάθε Ιδρύματος. Παράλληλα η Α.ΔΙ.Π. συνέχισε το διάλογο με τα Α.Ε.Ι. για την ανάπτυξη σε κάθε Ίδρυμα εσωτερικών στόχων και πολιτικής ποιότητας.

Κατά το διάστημα που καλύπτεται από την παρούσα Έκθεση, οργανώθηκαν επιτόπιες συναντήσεις της Α.ΔΙ.Π. με τις Διοικήσεις των Α.Ε.Ι., τις ΜΟ.ΔΙ.Π. και τους Προέδρους όλων των Τμημάτων ή Σχολών με αντικείμενο την ανάπτυξη εσωτερικών στόχων και πολιτικής ποιότητας των Ιδρυμάτων τους. Στις συναντήσεις αυτές διατυπώθηκαν ορισμένες αμφιβολίες για το εάν η Πολιτεία θα αξιοποιήσει τα πορίσματα των αξιολογήσεων εκεί όπου χρειάζεται η συμπαράστασή της. Ο μεγαλύτερος αριθμός των συμμετεχόντων σε αυτές τις συναντήσεις συνειδητοποίησε τη σημασία της εσωτερικής ενεργοποίησης προκειμένου για βελτιώσεις που μπορούν να γίνουν από τα ίδια τα Τμήματα ή και τις Διοικήσεις των Ιδρυμάτων. Οπωσδήποτε, η τεκμηρίωση των αναγκών των Α.Ε.Ι. θα βοηθήσει και την ίδια την Πολιτεία στην αντικειμενικότερη αντιμετώπισή τους.

---

² European Standards and Guidelines της ENQA (European Association of Quality Assurance).

2.2 Εκθέσεις Εσωτερικής Αξιολόγησης

Καθ' όλη τη διάρκεια του έτους 2010 και κατά το πρώτο εξάμηνο του έτους 2011 συνεχίστηκε η κατάθεση εκθέσεων εσωτερικής αξιολόγησης Τμημάτων Α.Ε.Ι. Συγκεκριμένα, το έτος 2010 κατατέθηκαν στην Αρχή **ογδόντα επτά (87)** συνολικά εκθέσεις εσωτερικής αξιολόγησης (**43** Πανεπιστημιακών Τμημάτων και **44** Τμημάτων Τ.Ε.Ι., ενώ από τον Ιανουάριο μέχρι και την 15^η Ιουλίου 2011 έχουν κατατεθεί **σαράντα εννέα (49)** εκθέσεις (**34** Πανεπιστημιακών Τμημάτων και **15** Τμημάτων Τ.Ε.Ι.).

Επιπλέον, το 2010 κατατέθηκαν οι εκθέσεις εσωτερικής αξιολόγησης του Σχολείου Νέας Ελληνικής Γλώσσας και ενός Διατμηματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, καθώς και της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Υγείας.

Στον παρακάτω συγκεντρωτικό πίνακα φαίνονται οι εκθέσεις εσωτερικής αξιολόγησης που κατατέθηκαν στην Αρχή κατ' έτος το χρονικό διάστημα 4-6-2008 έως και 15-7-2011.

	ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ	ΤΕΙ	ΣΥΝΟΛΟ
2008	20	23	43
2009	85	44	129
2010	43	44	87
α' εξάμ. 2011	38	15	53
	186	126	312
2009	ΑΠΘ-Κέντρο Διδασκαλίας Ξένων Γλωσσών		
2010	ΑΠΘ-Σχολείο Νέας Ελληνικής Γλώσσας		
2010	ΑΠΘ-Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών		
2010	Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας		
		ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	316

Μέχρι σήμερα έχουν κατατεθεί συνολικά **316** εκθέσεις εσωτερικής αξιολόγησης, συμπεριλαμβανομένων αυτών του Κέντρου Διδασκαλίας Ξένων Γλωσσών, του Σχολείου Νέας Ελληνικής Γλώσσας και ενός Διατμηματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου, καθώς και της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Υγείας. Από τα **514** συνολικά Τμήματα Α.Ε.Ι.³ έχουν υποβάλει έκθεση εσωτερικής αξιολόγησης τα **312**, έχει ολοκληρωθεί δηλαδή κατά ποσοστό **60%** η διαδικασία της εσωτερικής αξιολόγησης. Ειδικότερα, η εσωτερική αξιολόγηση των Πανεπιστημιακών Τμημάτων έχει ολοκληρωθεί

³ Συμπεριλαμβάνονται και τα Γενικά Τμήματα Πανεπιστημίων και Τ.Ε.Ι. που δεν υποδέχονται φοιτητές αλλά υπόκεινται στην διαδικασία της αξιολόγησης.

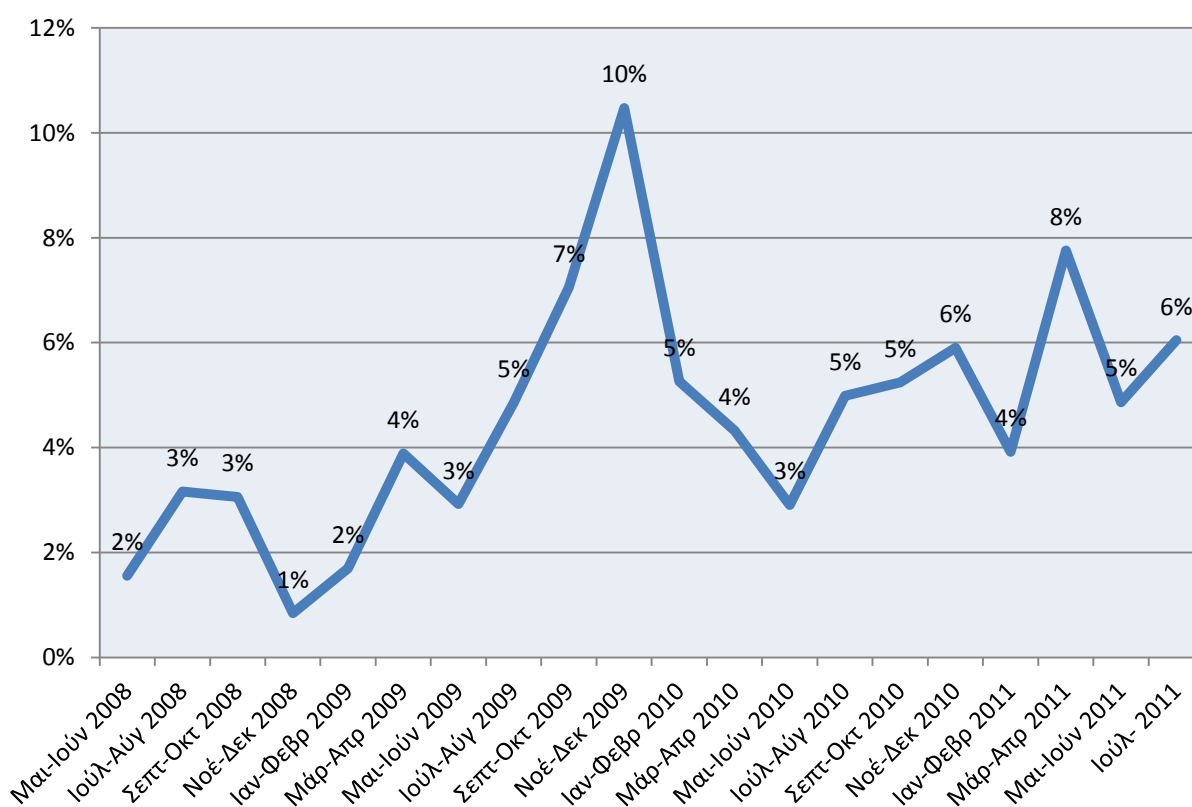

κατά **65%** (186 εκθέσεις επί συνόλου 281 Τμημάτων) και των Τμημάτων Τ.Ε.Ι. κατά **54%** (126 εκθέσεις επί συνόλου 233 Τμημάτων).

2.3 Ενεργοποίηση των Τμημάτων

Μετά από την αρχική περίοδο «επιφυλακτικότητας» των ΑΕΙ απέναντι στην αξιολόγηση το έτος 2008, αλλά και την αξιοσημείωτη αύξηση των εκθέσεων που κατετέθησαν στην Αρχή το 2009, κατά το έτος 2010 ο ρυθμός υποβολής των εκθέσεων εσωτερικής αξιολόγησης σταθεροποιήθηκε σχετικά και συνεχίστηκε χωρίς αξιόλογες διακυμάνσεις και κατά το πρώτο εξάμηνο του 2011, με μέσο όρο 13-14 εκθέσεις ανά μήνα.

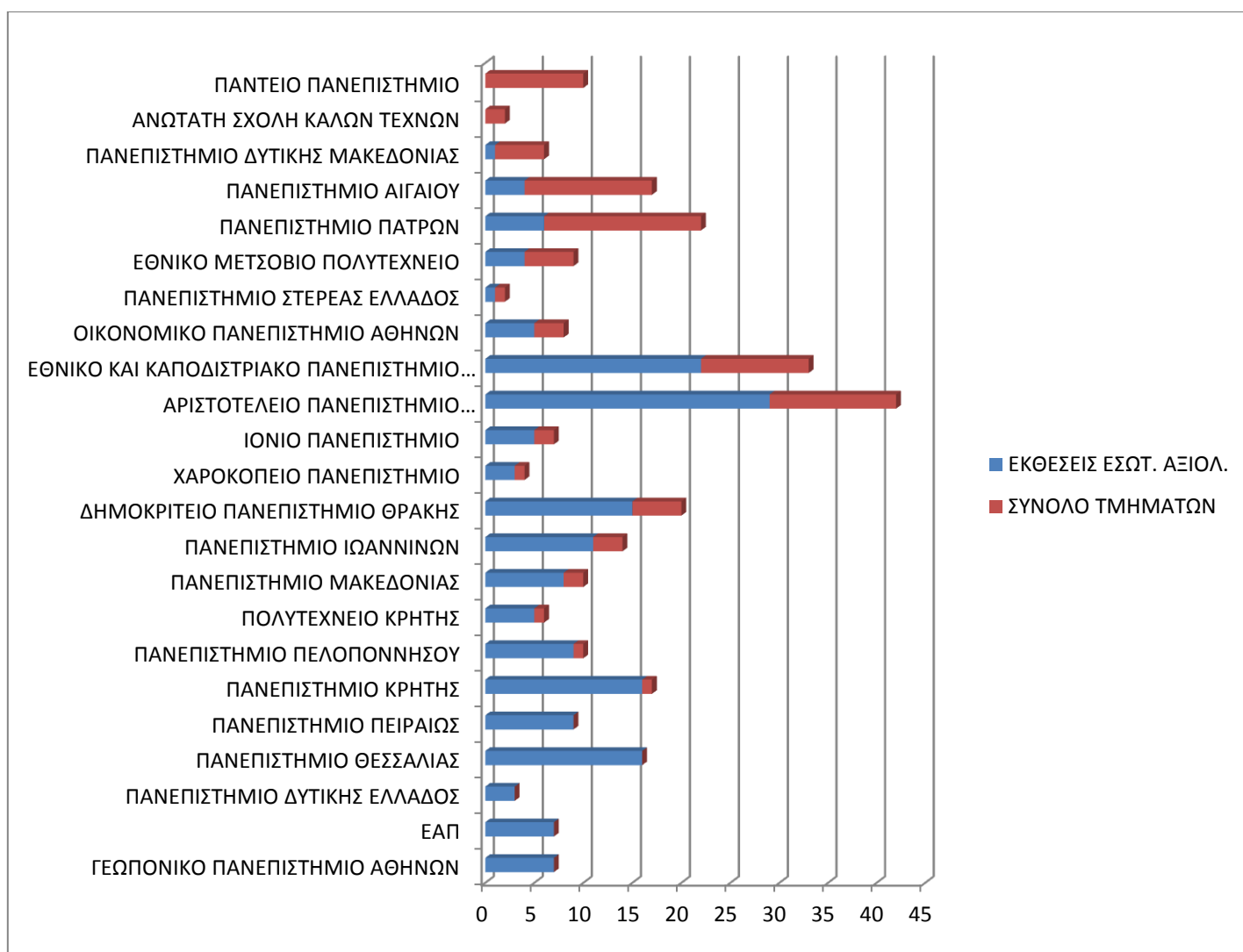
Αριθμός Εσωτ. Εκθέσεων ως ποσοστό του αριθμού Τμημάτων σε εκκρεμότητα

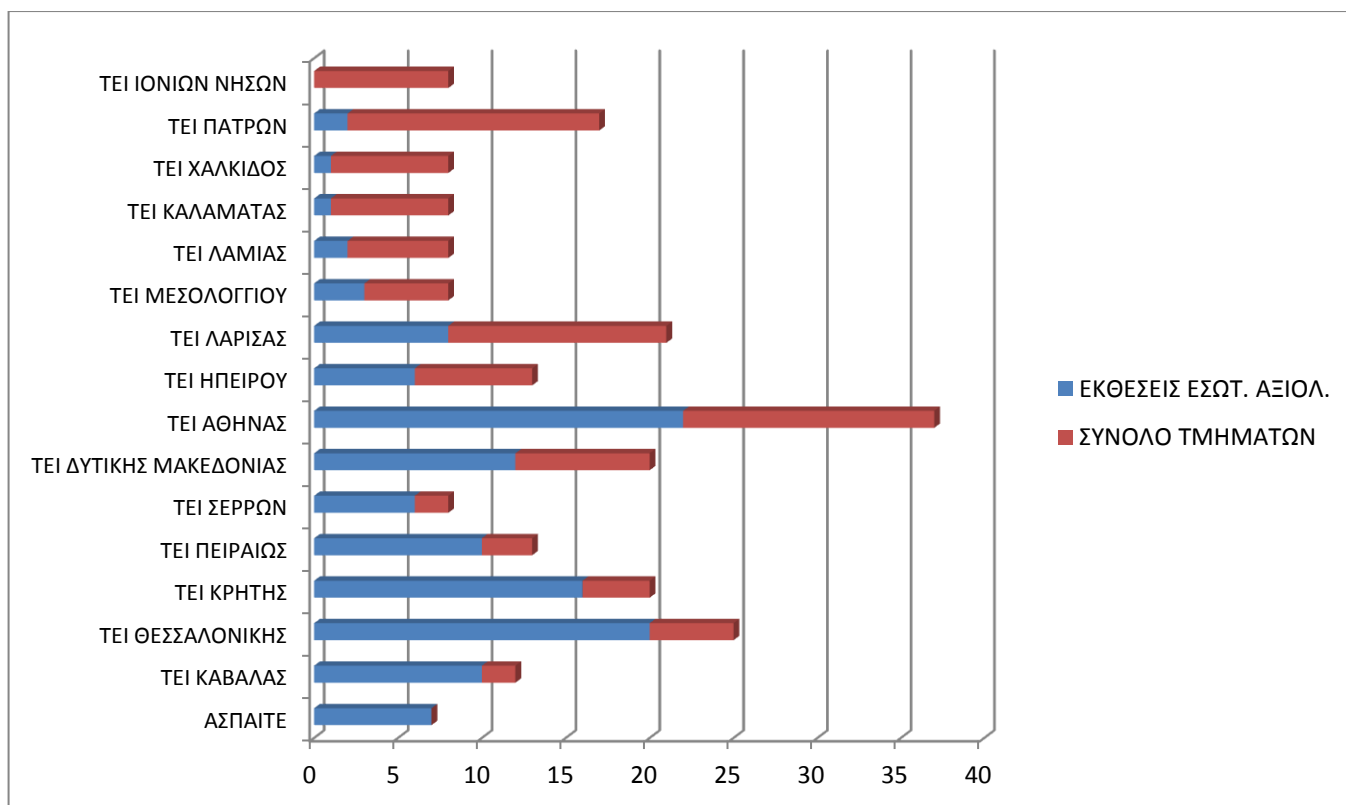
Γενικά παρατηρείται ότι, πλην εξαιρέσεων, κατά το 2010 αναπτύχθηκε κλίμα κατανόησης και εμπιστοσύνης από τα ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης απέναντι στην Α.ΔΙ.Π. και γενικότερα στο θεσμό της εσωτερικής και της εξωτερικής αξιολόγησης. Το γεγονός αυτό τεκμαίρεται τόσο από τα αιτήματα συνδρομής της Αρχής που υποβάλλουν τα

Α.Ε.Ι. όσο και από τη σταθεροποίηση του ρυθμού σύνταξης και υποβολής των εκθέσεων. Τέλος, η Αρχή άρχισε να δέχεται εκθέσεις εσωτερικής αξιολόγησης Τμημάτων από Α.Ε.Ι. που μέχρι το τέλος του 2009 απείχαν συνολικά από την διαδικασία.

Στους πίνακες, που ακολουθούν, απεικονίζεται γραφικά το ποσοστό ολοκλήρωσης της διαδικασίας εσωτερικής αξιολόγησης ανά Ίδρυμα Ανώτατης Εκπαίδευσης. Αναλυτικά στοιχεία ανά Α.Ε.Ι., αλλά και ο πλήρης κατάλογος των κατατεθειμένων εκθέσεων, παρατίθενται στο **Παράρτημα 3**.

Ολοκλήρωση εσωτερικής αξιολόγησης ανά Πανεπιστήμιο. Στοιχεία Α.ΔΙ.Π., Ιούλιος 2011.

Ολοκλήρωση εσωτερικής αξιολόγησης ανά Τ.Ε.Ι. Στοιχεία Α.ΔΙ.Π., Ιούλιος 2011

2.4 Διαπιστώσεις από τις Εκθέσεις Εσωτερικής Αξιολόγησης

Ο θεσμός της εσωτερικής αξιολόγησης των Α.Ε.Ι. αποτελεί καινοτομία στην Ελλάδα. Ως εκ τούτου, η εισαγωγή του αντιμετώπισε έντονες αντιδράσεις τα πρώτα χρόνια, οι οποίες όμως σταδιακά άρχισαν να υποχωρούν. Η αυτο-αξιολόγηση βασίζεται στην εμπιστοσύνη και συνεργασία όλων των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας και ταυτόχρονα προϋποθέτει την εξομάλυνση των έντονων πολιτικών αντιθέσεων και πολώσεων μεταξύ των μελών των Α.Ε.Ι. ή και των Τμημάτων. Παρ' όλα αυτά, ένας μεγάλος αριθμός εκθέσεων δείχνει ότι έγιναν έντιμες και ουσιαστικές προσπάθειες αυτοκριτικής. Υπάρχει ένας μικρότερος αριθμός εκθέσεων Τμημάτων που αντιμετώπισαν τη διαδικασία τυπικά και ένας ακόμα μικρότερος αριθμός Τμημάτων που δεν ανταποκρίθηκε ούτε στην ουσία ούτε στον τύπο της εσωτερικής αξιολόγησης. Για τις τελευταίες περιπτώσεις, η Α.ΔΙ.Π. ζητεί την αναθεώρηση και επικαιροποίηση των εκθέσεων σύμφωνα με τα πρότυπα που υποδεικνύει, προτού προχωρήσει στην σύσταση και πρόσκληση Επιτροπής Εξωτερικής Αξιολόγησης.

Ένα μέρος των αρνητικών αντιδράσεων οφείλεται στην έλλειψη εμπιστοσύνης προς τη Δημόσια Διοίκηση, καθώς η Α.ΔΙ.Π. θεωρήθηκε όργανο του Υπουργείου, αλλά και σε αντιρρήσεις για τις διαδικασίες της Bologna, μέρος των οποίων είναι και οι διαδικασίες της

αξιολόγησης των Α.Ε.Ι.

Εν κατακλείδι, το γεγονός ότι αυξάνεται η ροή παραλαβής εκθέσεων εσωτερικής αξιολόγησης των Τμημάτων των Α.Ε.Ι. κρίνεται πολύ θετικό.

3. ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΙΣ

Από τον Απρίλιο έως και τον Ιούνιο⁴ και από τον Οκτώβριο του 2010 έως και το τέλος Ιουνίου του 2011 η Α.ΔΙ.Π. πραγματοποίησε συνολικά 82 εξωτερικές αξιολογήσεις⁵ Τμημάτων Α.Ε.Ι. (46 Τμήματα Πανεπιστημίων, 34 Τμήματα Τ.Ε.Ι., Σχολείο Νέας Ελληνικής Γλώσσας ΑΠΘ και Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας).

Στον πιο κάτω πίνακα δίδονται στοιχεία για το σύνολο των εξωτερικών αξιολογήσεων που έχουν διενεργηθεί μέχρι σήμερα.

	ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ	ΤΕΙ	ΣΥΝΟΛΟ
2008	2	3	5
2010	19	19	38
α' εξάμ. 2011	27	15	42
	48	37	85
2011	ΕΘΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ		1
2011	ΑΠΘ-ΣΧΟΛΕΙΟ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ		1
		ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	87

Αναλυτικός κατάλογος των Τμημάτων Α.Ε.Ι. που αξιολογήθηκαν από Επιτροπές Εξωτερικών Εμπειρογνομόνων παρατίθεται στο **Παράρτημα 4**.

Από τη μελέτη των Εκθέσεων Εξωτερικής Αξιολόγησης προκύπτουν τα ακόλουθα γενικά συμπεράσματα αναφορικά με το ισχύον σύστημα Ανώτατης Εκπαίδευσης.

3.1 Προγράμματα Σπουδών

Τα περισσότερα προγράμματα σπουδών (άνω του 50% των αξιολογηθέντων Τμημάτων) κρίνονται από ικανοποιητικά έως πολύ καλά (και μάλιστα ορισμένα εφάμιλλα

⁴ Τον Μάρτιο άρχισε η χρηματοδότηση του ΕΣΠΑ από τρεις κωδικούς Περιφερειών. Διεκόπη τον Ιούνιο για να αλλάξει και να ενταχθεί η Α.ΔΙ.Π. σε έναν λογαριασμό στα τέλη Αυγούστου, προκαλώντας καθυστέρηση στις αποζημιώσεις των δαπανών μετακίνησης κλπ των ξένων εμπειρογνομόνων.

⁵ Οι Επιτροπές Εξωτερικής Αξιολόγησης είναι πενταμελείς και αποτελούνται από διακεκριμένους εμπειρογνώμονες του εξωτερικού.

αριστείας) με σαφή στόχο, καλά δομημένα, ώστε να διασφαλίζεται η επαγωγικότητα της γνώσης, με εύλογο αριθμό απαιτούμενων μαθημάτων για τη λήψη πτυχίου και ικανοποιητικό αριθμό χρήσιμων μαθημάτων επιλογής. Στα υπόλοιπα Τμήματα παρατηρούνται τα εξής:

- 1) Ασαφείς στόχοι του προγράμματος σπουδών, γεγονός που δημιουργεί σύγχυση και ασάφειες ως προς το πλαίσιο προσόντων και τα επαγγελματικά δικαιώματα (**Παράρτημα 5**).
- 2) Προγράμματα προπτυχιακών σπουδών με αντικείμενα που αφορούν μεταπτυχιακά προγράμματα ειδίκευσης.
- 3) Προγράμματα σπουδών που συνδυάζουν περισσότερες από μία γνωστικές περιοχές
- 4) Υπερβολικά μεγάλος αριθμός απαιτούμενων μαθημάτων για λήψη πτυχίου.
- 5) Υπερβολικά μεγάλος αριθμός προσφερόμενων μαθημάτων επιλογής.
- 6) Μεγάλος αριθμός κατευθύνσεων, που ευνοεί την υπερεξειδίκευση και αρμόζει σε μεταπτυχιακά προγράμματα ειδίκευσης και όχι σε προπτυχιακές σπουδές.
- 7) Απουσία τυπικών διαδικασιών αναθεώρησης και αξιολόγησης των προγραμμάτων σπουδών.
- 8) Ασάφεια του ρόλου Πανεπιστημίων και ΤΕΙ, με αποτέλεσμα την ύπαρξη Τμημάτων καθαρά τεχνικής/τεχνολογικής κατεύθυνσης σε Πανεπιστήμια και το αντίστροφο.

3.2 Διδακτικό Έργο

- 1) Παρά την γενικότερη εικόνα αντιρρήσεων για την διαδικασία της αξιολόγησης, στα περισσότερα Τμήματα οι φοιτητές συμμετέχουν στην αξιολόγηση του διδακτικού έργου. Ωστόσο, ο αριθμός των συμμετεχόντων φοιτητών είναι κατά κανόνα πολύ περιορισμένος, εξαιτίας της μη συστηματικής συμμετοχής τους ή και αποχής από τις παραδόσεις των μαθημάτων.
- 2) Παρατηρείται μεγάλη διαφοροποίηση υποχρεωτικών ωρών διδασκαλίας του εκπαιδευτικού προσωπικού μεταξύ Πανεπιστημίων και Τ.Ε.Ι. (με τα τελευταία να βρίσκονται πιο κοντά στις διεθνείς πρακτικές)(**βλ. Παράρτημα 2**).
- 3) Η διδασκαλία, πλην ορισμένων εξαιρέσεων, ακολουθεί τις παραδοσιακές μεθόδους και μόνον μικρός αριθμός Τμημάτων αξιοποιεί τις τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών για την ενεργό εκπαίδευση των φοιτητών, σε αντίθεση με την διεθνή πρακτική.

- 4) Η έμφαση στην καλλιέργεια της κριτικής σκέψης των φοιτητών δεν είναι πάντοτε εφικτή λόγω της μεγάλης αναλογίας διδασκομένων/διδασκόντων. Επισημαίνεται ότι ο αριθμός του τακτικού εκπαιδευτικού προσωπικού των Τ.Ε.Ι. είναι πολύ μικρότερος αυτού των Πανεπιστημίων (**Παράρτημα 2**).
- 5) Χαμηλό ποσοστό παρακολούθησης των θεωρητικών μαθημάτων από τους φοιτητές, οι οποίοι συχνά επικεντρώνουν το ενδιαφέρον τους αποκλειστικά στα «πιθανά» θέματα των εξετάσεων.
- 6) Παράταση του χρόνου σπουδών των φοιτητών, που οφείλεται ως ένα βαθμό και στο μεγάλο φόρτο εργασίας κατά την διάρκεια σπουδών τους, αλλά και στα μειονεκτήματα του ισχύοντος συστήματος εισαγωγής στην Ανώτατη Εκπαίδευση.
- 7) Παρατηρείται υπερβολικά μεγάλος αριθμός επαναληπτικών εξετάσεων των μαθημάτων.

3.3 Έρευνα

- 1) Το ερευνητικό έργο που συντελείται στα Α.Ε.Ι. είναι πολύ αξιόλογο σε σχέση με την χαμηλή χρηματοδότηση.
- 2) Τα περισσότερα μέλη ΔΕΠ/ΕΠ είναι υψηλού επιστημονικού επιπέδου με καλή κατάρτιση και πολλές δημοσιεύσεις (αλλά και με λιγότερα διπλώματα ευρεσιτεχνίας).
- 3) Δεν υπάρχει η «κουλτούρα» και οι μηχανισμοί υποστήριξης για την κατοχύρωση των ευρεσιτεχνιών από τα Α.Ε.Ι.
- 4) Πολλά εργαστήρια Τμημάτων εφαρμόζουν σύγχρονες ερευνητικές μεθόδους.
- 5) Πολλά Τμήματα έχουν αναπτύξει ερευνητικές συνεργασίες με άλλα εκπαιδευτικά Ιδρύματα και Οργανισμούς του εσωτερικού και του εξωτερικού.
- 6) Σε πολλά Τμήματα η ερευνητική δραστηριότητα είναι αποσπασματική, αντικείμενο ατομικών πρωτοβουλιών, και δεν αποτελεί απόρροια συστηματικής πολιτικής του Τμήματος.
- 7) Σε αρκετές περιπτώσεις η έρευνα διεξάγεται εις βάρος του διδακτικού έργου.

3.4 Λοιπές Υπηρεσίες και Υποδομές

- 1) Σε πολλά Τμήματα αναφέρεται από τους εμπειρογνώμονες η ύπαρξη υψηλού επιπέδου υπηρεσιών Βιβλιοθήκης.

- 2) Παρατηρείται έλλειψη κτηριακών υποδομών στα Α.Ε.Ι. των δύο μεγάλων αστικών κέντρων, ενώ αντίθετα στα περιφερειακά Α.Ε.Ι. η αξιοποίηση των υποδομών κυμαίνεται από 30-50% του χρόνου ανά εβδομάδα⁶.

Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζονται ενδεικτικά στοιχεία⁷ χρήσης σε εβδομαδιαία βάση των τριών αμφιθεάτρων Σχολής Επιστημών Αγωγής (ενός αμφιθεάτρου Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών με αριθμό φοιτητών ανά έτος 200 και δύο αμφιθεάτρων Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης με αριθμό φοιτητών ανά έτος 250), καθώς και στοιχεία χρήσης υποδομών Σχολής Θετικών Επιστημών.

Σχολή Επιστημών Αγωγής

	Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Ώρες/εβδ.	Ποσοστό χρήσης (%)
Αμφ. Τμ. Νηπιαγωγών	3	12	3	3	Σεμινάρια 12 ωρών	33	55
Αμφ. Τμ. Παιδ. Δημ. Εκπ. 1	6	6		6		18	30
Αμφ. Τμ. Παιδ. Δημ. Εκπ. 1	6	6		12	3	27	45

Σχολή Θετικών Επιστημών

Εβδομαδιαίο πρόγραμμα χρήσης των 4 αμφιθεάτρων

	Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Ώρες/εβδ.	Ποσοστό χρήσης (%)
Αμφ. 1	4	4	5	5	3	21	35
Αμφ. 2	4	4	4	4	4	20	33
Αμφ. 3	4	4	4	4	4	20	33
Αμφ. 4	4	4	4	4	4	20	33

- 3) Υπογραμμίζεται η ανάγκη κεντρικής διαχείρισης των εργαστηρίων διδασκαλίας και του εξοπλισμού από τα Ιδρύματα και όχι από τα επιμέρους Τμήματα.
- 4) Παρατηρείται ότι οι ηλεκτρονικές υπηρεσίες προς τους φοιτητές πρέπει να ενισχυθούν και να χρησιμοποιούνται πιο αποδοτικά.
- 5) Επισημαίνεται σοβαρή ανεπάρκεια Ειδικού Τεχνικού Εργαστηριακού Προσωπικού (ΕΤΕΠ) και Ειδικού Εκπαιδευτικού Διδακτικού Προσωπικού (ΕΕΔΙΠ).
- 6) Σε αρκετά Τμήματα παρατηρούνται προβλήματα ασφαλείας των εργαστηρίων.
- 7) Επισημαίνεται τέλος ότι δεν αναφέρεται η ύπαρξη μόνιμων μηχανισμών διασύνδεσης των αποφοίτων με τα Τμήματα των σπουδών τους.

⁶ Ως χρόνος πλήρους αξιοποίησης των κτηριακών υποδομών νοούνται οι 60 ώρες ανά εβδομάδα.

⁷ Παραδείγματα που αναφέρθηκαν από Διοικήσεις περιφερειακών Α.Ε.Ι.

3.5 Γενικές Παρατηρήσεις

- 1) Επισημαίνονται οι γενικότερες αδυναμίες του συστήματος εισαγωγής στα Α.Ε.Ι., που αντανακλώνται στην τριτοβάθμια εκπαίδευση:
  - Εισαγωγή φοιτητών σε Τμήματα, τα οποία δεν αποτελούν κύρια επιλογή τους.
  - Χαμηλό επίπεδο φοιτητών λόγω αδυναμιών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.
  - Σύστημα εισαγωγής που καλλιεργεί την αποστήθιση της εξεταστέας ύλης.
- 2) Σε πολλές περιπτώσεις η εκπόνηση διδακτορικών διατριβών γίνεται αποκλειστικά για λόγους ακαδημαϊκής εξέλιξης και όχι για την ουσία της έρευνας.
- 3) Σε πολλά Τμήματα και Ιδρύματα γίνεται προσπάθεια προσέλκυσης επιστημόνων από διαφορετικά/ξένα Πανεπιστήμια, ενώ σε άλλα παρατηρείται ανατροφοδότηση από τις τάξεις των αποφοίτων τους.
- 4) Σημαντικός αριθμός φοιτητών δεν ενδιαφέρεται επαρκώς για τις σπουδές τους. Αυτό εκδηλώνεται αρνητικά με π.χ. α) μειωμένη παρακολούθηση μαθημάτων β) εκδηλώσεις αυταρχισμού και βίας γ) απόπειρες αντιγραφής εργασιών και εξετάσεων δ) σημαντική επιμήκυνση της διάρκειας των σπουδών τους (ακόμα και εγκατάλειψη των σπουδών σε ποσοστό άνω του 30% των εγγεγραμμένων φοιτητών).
- 5) Δεν υπάρχουν αναφορές για πολιτιστικές δραστηριότητες οργανωμένες από τα Τμήματα ή τα Α.Ε.Ι., οι οποίες θα συνέβαλλαν στην ανάπτυξη του πνευματικού και πολιτιστικού επιπέδου των φοιτητών.
- 6) Επισημαίνεται υπέρμετρη παρουσία των κομματικών οργανώσεων εντός των Α.Ε.Ι. με αρνητικές συνέπειες στην ακαδημαϊκή ζωή (καταλήψεις, κατάλυση του ασύλου, μείωση του χρόνου εκπαίδευσης).

Ο σημαντικότερος πόρος ενός Α.Ε.Ι. είναι αναμφισβήτητα το ανθρώπινο δυναμικό. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να τονιστεί ότι τα θετικά σημεία που επισημαίνουν οι εξωτερικοί εμπειρογνώμονες οφείλονται κατά κύριο λόγο στο υψηλό επίπεδο των μελών ΔΕΠ/ΕΠ που διδάσκουν στα Τμήματα των Πανεπιστημίων και των Τ.Ε.Ι., πολλές φορές κάτω από αντίξοες συνθήκες και με πρόσθετο προσωπικό κόστος.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η Α.ΔΙ.Π. έχει παραλάβει Εκθέσεις Εσωτερικής Αξιολόγησης από το 60% των Τμημάτων των Α.Ε.Ι., ενώ έχει αξιολογηθεί περίπου το 1/3 εξ αυτών από Επιτροπές Εξωτερικών Εμπειρογνομόνων, το οποίο αποτελεί σημαντικό δείγμα για την εξαγωγή ορισμένων συμπερασμάτων και τη διατύπωση προτάσεων. Επιπλέον η Α.ΔΙ.Π., σύμφωνα με το Ν. 3374/2005, όπως ισχύει σήμερα, διερεύνησε το πλαίσιο και μελέτησε συγκριτικά στοιχεία της λειτουργίας των Α.Ε.Ι., μέσα στα οποία εντάσσονται τα συμπεράσματα των εκθέσεων των εξωτερικών εμπειρογνομόνων.

1. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1.1 Η λειτουργία των Α.Ε.Ι. βασίζεται στην αρμονική λειτουργία τριών επιπέδων διαχείρισης:

- Του Τμήματος, που έχει την άμεση ευθύνη διεξαγωγής του εκπαιδευτικού έργου
- Της Κεντρικής Διοίκησης του Α.Ε.Ι., που έχει την ευθύνη διαχείρισης του Α.Ε.Ι. και
- Της Πολιτείας, που σύμφωνα με το Σύνταγμα παρέχει τα μέσα για την προσφορά ανώτατης εκπαίδευσης.

Η σχέση κυρίως μεταξύ των Α.Ε.Ι. και της Πολιτείας δεν είναι αποδοτική, διότι δεν βασίζεται σε κανόνες λειτουργίας που να υποστηρίζουν την ποιότητα. Η Πολιτεία επεμβαίνει σε λεπτομέρειες της λειτουργίας του έργου αντί να θέτει στόχους με βάση τις ανάγκες της κοινωνίας και να ελέγχει την αποτελεσματικότητα των υπηρεσιών. Θα πρέπει επίσης να προσδιοριστούν σαφέστερα οι εκπαιδευτικοί στόχοι των Πανεπιστημίων/Πολυτεχνείων και Τ.Ε.Ι., καθώς και η σχέση μεταξύ τους.

1.2 Το σύνολο των εισαγομένων φοιτητών είναι πολύ μεγάλο, ενώ διατηρούνται οι ελλείψεις σε επιμέρους γνωστικά πεδία, όπου εξακολουθούν να υπάρχουν ανάγκες. Σύμφωνα με δημοσιευμένα το 2010 στοιχεία της Eurostat⁸, που αναφέρονται στο έτος

---

⁸ Eurostat, Education statistics, UOE data collection.

2008, ο αριθμός των φοιτητών ανά 1000 κατοίκους στην Ελλάδα είναι σημαντικά μεγαλύτερος από αυτόν άλλων χωρών με ανάλογο πληθυσμό.

Δεν υπάρχουν τεχνικο-οικονομικές μελέτες, που να τεκμηριώνουν τις ανάγκες της ελληνικής κοινωνίας σε αποφοίτους συγκεκριμένων ειδικοτήτων, αλλά η σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες φέρνει στην επιφάνεια μεγάλες αποκλίσεις από τους ευρωπαϊκούς μέσους όρους. Η στρατηγική κατανομής των εισαγομένων στα Τμήματα της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης οδηγεί σε διατήρηση ποσοστώςσεων επαγγελματιών, οι οποίες διαφέρουν σημαντικά από αυτές της ευρωπαϊκής πραγματικότητας. Για παράδειγμα, παρ' ό,τι στην Ελλάδα ο αριθμός ιατρών ανά 1000 κατοίκους είναι πολύ μεγαλύτερος των άλλων χωρών, το σύστημα εξακολουθεί να παράγει ένα από τους μεγαλύτερους αριθμούς ιατρών στην Ευρώπη, ενώ ταυτόχρονα παράγει πολύ μικρό αριθμό υποστηρικτικού νοσηλευτικού προσωπικού (**Παράρτημα 6**).

1.3 Οι πίνακες της Α.ΔΙ.Π. στο Παράρτημα 7 αναφέρονται στο μέσο ετήσιο κόστος ανά φοιτητή μεταξύ ομοειδών Πανεπιστημίων και δείχνουν μεγάλες διαφορές. Η αιτία των διαφορών αυτών θα πρέπει να διερευνηθεί. Η χρηματοδότηση των Α.Ε.Ι. θα πρέπει να γίνεται με βάση το μέσο κόστος ανά φοιτητή πλήρους φοίτησης, το οποίο θα προσδιορίζεται λαμβάνοντας υπόψη το πραγματικό κόστος ανά φοιτητή ανά γνωστικό αντικείμενο.⁹. Στο ίδιο Παράρτημα παρουσιάζεται ένα παράδειγμα δόκιμης μεθόδου χρηματοδότησης του εκπαιδευτικού έργου του Α.Ε.Ι.

1.4 Η Α.ΔΙ.Π. διαπιστώνει ότι υπάρχουν πάρα πολλά προγράμματα σπουδών τα οποία δημιουργούν προβλήματα σύγχυσης πλαισίων προσόντων και επαγγελματικών δικαιωμάτων.

1.5 Η έντονη παρέμβαση των πολιτικών κομμάτων, μέσω των νεολαίων τους στην καθημερινή λειτουργία των Α.Ε.Ι. έχει οδηγήσει συχνά σε φαινόμενα διαλυτικά της εκπαιδευτικής και ερευνητικής διαδικασίας όπως καταλήψεις, συρρίκνωση του χρόνου εκπαίδευσης λόγω των καταλήψεων και γενικά σε χαλαρούς τρόπους λειτουργίας της εκπαίδευσης, αφού η φοίτηση δεν είναι υποχρεωτική.

---

⁹ Ως φοιτητές πλήρους φοίτησης νοούνται όσοι εγγράφονται και παρακολουθούν τον αριθμό των μαθημάτων ανά έτος, που προβλέπεται από το Πρόγραμμα Σπουδών. Για τους εργαζόμενους φοιτητές, οι οποίοι παρακολουθούν λιγότερα μαθήματα, μειώνεται ανάλογα το ποσό χρηματοδότησης.

Τα φαινόμενα αυτά έχουν επισημανθεί από Επιτροπές Εξωτερικής Αξιολόγησης, η επιτόπια επίσκεψη των οποίων συνέπεσε με καταλήψεις ή αντιδράσεις ομάδων φοιτητών ή μελών ΔΕΠ κατά τη διάρκεια της εξωτερικής αξιολόγησης. Επομένως, είναι απαραίτητη η απομάκρυνση των πάσης φύσεως κομματικών μηχανισμών από την καθημερινή ζωή των Α.Ε.Ι.

2. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

2.1 Η οικονομική κρίση, που διέρχεται η Ελλάδα, επιβάλλει τη μέγιστη αξιοποίηση των πόρων που διαθέτει η Πολιτεία για την ανώτατη εκπαίδευση. Ένας από τους τρόπους αντιμετώπισης είναι ο περιορισμός του αριθμού των εισακτέων σε Τμήματα «κορεσμένων» γνωστικών πεδίων¹⁰. Σε περιπτώσεις που προσφέρεται το ίδιο αντικείμενο σε άλλα Α.Ε.Ι. της ίδιας περιοχής και κρίνεται σκόπιμο να περιοριστεί ο αριθμός των φοιτητών και κατά συνέπεια των Προγραμμάτων Σπουδών, το διδακτικό προσωπικό θα μπορούσε να ενισχύσει τα Προγράμματα Σπουδών που θα συνεχίζουν να λειτουργούν, μειώνοντας έτσι τον αριθμό των φοιτητών ανά διδάσκοντα και συμβάλλοντας στον εξορθολογισμό της εκπαίδευσης.

2.2 Για τους φοιτητές με χαμηλά οικογενειακά εισοδήματα θα πρέπει να ληφθεί σχετική πρόνοια στήριξης τους όταν εισάγονται σε Α.Ε.Ι. εκτός της περιοχής κατοικίας τους. Επιπλέον, η σίτιση και τα δωρεάν συγγράμματα –για όσο συνεχίζονται- θα πρέπει να προσφέρονται μόνο σε φοιτητές που χρήζουν οικονομικής ενίσχυσης. Από μία πρώτη απλή προσέγγιση με βάση τον αριθμό των εισακτέων που προσδιορίζει το Υπουργείο Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, φαίνεται ότι η αναλογία των προσφερομένων θέσεων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση διαφέρει σημαντικά από τα πληθυσμιακά δεδομένα¹¹ των περιφερειών.

2.3 Το δίκτυο των Α.Ε.Ι. που έχει ήδη αναπτυχθεί θα πρέπει να διατηρηθεί στον βαθμό που είναι αναγκαίο για την εξυπηρέτηση των διοικητικών περιφερειών¹² και να συμπτυχθούν κατά το δυνατόν τα διάσπαρτα Τμήματα του ιδίου Α.Ε.Ι. Τα Α.Ε.Ι. αυτά θα

---

¹⁰ Βλ. για παράδειγμα Παράρτημα 6.

¹¹ Απογραφή 2001.

¹² Στους στόχους του Υπουργείου Παιδείας της Φινλανδίας (Vision 2020) αναφέρεται ότι όλες οι περιφέρειες της χώρας θα πρέπει να καλύπτονται από την Ανώτατη Εκπαίδευση.

πρέπει να προσφέρουν προγράμματα σπουδών αναγκαία για την ανάπτυξη της χώρας, ζήτημα που χρήζει περαιτέρω μελέτης.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Πλήθος Τμημάτων Ελληνικών Α.Ε.Ι. ανά γνωστική περιοχή¹³

1. Ανθρωπιστικές Επιστήμες

ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΤΜΗΜΑΤΑ
Παιδαγωγικά	22
Θέατρο, Μουσική, Κινηματογράφος	14
Κοινωνικές επιστήμες	12
Ξένες Φιλολογίες	10
Πολιτικές Επιστήμες	10
Ιστορία-Αρχαιολογία	9
Ελληνική Φιλολογία	7
Σλαβικές, Βαλκανικές, Τουρκικές Σπουδές	6
Επικοινωνία και Δημόσιες Σχέσεις	6
Άλλες ειδικότητες (λιγότερα από 6 Τμήματα)	21
ΣΥΝΟΛΟ	117

2. Θετικές Επιστήμες

ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΤΜΗΜΑΤΑ
Πληροφορική	32
Γεωπονία - Φυτική Παραγωγή	14
Δασοπονία - Φυσικό Περιβάλλον	11
Ζωική Παραγωγή	10
Τεχνολογία Τροφίμων	9
Μαθηματικά	8
Άλλες ειδικότητες (λιγότερα από 8 Τμήματα)	25
ΣΥΝΟΛΟ	109

3. Επιστήμες Υγείας

ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΤΜΗΜΑΤΑ
Νοσηλευτική	12
Ιατρική	7
ΤΕΦΑΑ	5
Άλλες ειδικότητες (λιγότερα από 5 Τμήματα)	32
ΣΥΝΟΛΟ	56

¹³ Δεν περιλαμβάνονται τα Τμήματα της ΑΣΠΑΙΤΕ (Τμήματα Εκπαιδευτών Ηλεκτρολογίας, Μηχανολογίας, Ηλεκτρονικής, Πολιτικών Δομικών Έργων, Πολιτικών Έργων Υποδομής)

4. Τεχνολογικές Επιστήμες

ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΤΜΗΜΑΤΑ
Αρχιτεκτονική, Διακόσμηση, Συντήρηση, Φωτογραφία	21 ¹⁴
Πολιτικοί Μηχ., Δομικών έργων	13
Μηχανολογία	13
Ηλ. Μηχ/γοι, Ηλεκτρολογία	13
Ηλεκτρονική	10
Άλλες ειδικότητες (λιγότερα από 10 Τμήματα)	32
ΣΥΝΟΛΟ	102

5. Επιστήμες Οικονομίας και Διοίκησης

ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΤΜΗΜΑΤΑ
Οικονομία και ανάπτυξη	36
Διοίκηση Επιχειρήσεων	50
Στατιστική	3
ΣΥΝΟΛΟ	89

¹⁴ Περιλαμβάνονται δύο (2) υπό σύσταση πανεπιστημιακά Τμήματα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΜΙΣΘΟΛΟΓΙΚΗ ΔΑΠΑΝΗ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ – ΑΚΑΔ. ΕΤΟΣ 2008/9¹⁵

	ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ			Τ.Ε.Ι.		
	Αριθμός ¹⁶ διδασκόντων	Αριθμός φοιτητών σε κανονικά εξάμηνα ²	Συνολική Δαπάνη (σε ευρώ)	Αριθμός διδασκόντων ²	Αριθμός φοιτητών σε κανονικά εξάμηνα ²	Συνολική Δαπάνη (σε ευρώ)
Τακτικό προσωπικό	10.430	171.882	449.000.000	2.115	112.337	91.000.000
Έκτακτο προσωπικό	2.628		28.500.000	8.767		64.500.000
Σύνολο	13.058	171.882	477.500.000	10.882	112.337	155.500.000
Γενικό Σύνολο	633.000.000					
Συνολικές δαπάνες για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση	1.026.563.003					
Ποσοστό μισθοδοσίας επί των συνολ. δαπανών	55%					

¹⁵ Οικονομικά στοιχεία: Απολογισμός έτους 2008.

¹⁶ Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή, ακαδ. έτος 2008/9.

Ανάλυση εγγεγραμμένων φοιτητών ¹

	ΦΟΙΤΗΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΣΕ ΚΑΝΟΝΙΚΑ ΕΞΑΜΗΝΑ ²	ΦΟΙΤΗΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΠΕΡΑΝ ΚΑΝΟΝΙΚΩΝ ΕΞΑΜΗΝΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ	171.882	195.152	367.034
Τ.Ε.Ι.	112.337	107.874	220.211
	284.219	303.026	587.245

1: Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (<http://www.statistics.gr>), 2008

2: Αναφέρεται στους εγγεγραμμένους φοιτητές κατά το κανονικό εξάμηνο σπουδών τους

ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΜΕΛΩΝ ΔΕΠ/ΕΠ

N.1268/82

N.1404/83

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ

☐ Διδακτικό έργο

Ώρες διδασκαλίας

Καθηγητές	κατ' ελάχιστον όριον 6 ώρες
Αναπλ. Καθηγητές	κατ' ελάχιστον όριον 6 ώρες
Επικ. Καθηγητές	κατ' ελάχιστον όριον 6 ώρες
Λέκτορες	κατ' ελάχιστον όριον 6 ώρες

☐ Ερευνητικό έργο

- Βασική εφαρμοσμένη έρευνα
- Καθοδήγηση
  - Διπλωματικών εργασιών
  - Μεταπτυχιακών Διπλωμάτων Ειδίκευσης
  - Διδακτορικών διατριβών
- Συμμετοχή σε
  - συνέδρια
  - ερευνητικά σεμινάρια

☐ Διοικητικό έργο

- Συμμετοχή στα όργανα διοίκησης
- Συμμετοχή σε εκλεκτορικά σώματα και εισηγητικές επιτροπές

ΤΕΙ

☐ Διδακτικό έργο

Ώρες διδασκαλίας

Καθηγητές	10 ώρες
Αναπλ. Καθηγητές	12 ώρες
Επικ. Καθηγητές	14 ώρες
Καθ. Εφαρμογών	16 ώρες

☐ Ερευνητικό έργο

- Εφαρμοσμένη έρευνα
- Καθοδήγηση
  - Πτυχιακών εργασιών
  - Μεταπτυχιακών Διπλωμάτων Ειδίκευσης
  - Διδακτορικών διατριβών (όχι αυτόνομα σε σύμπραξη με τα Πανεπιστήμια)
- Συμμετοχή σε
  - συνέδρια
  - ερευνητικά σεμινάρια

☐ Διοικητικό έργο

- Συμμετοχή στα όργανα διοίκησης
- Συμμετοχή σε εκλεκτορικά σώματα και εισηγητικές επιτροπές

Καθηγητές

- Διδακτορική διατριβή
- 6 χρόνια αυτοδύναμη διδασκαλία (τεκμηριωμένη συμβολή στη διαμόρφωση και διδασκαλία της ύλης 2 τουλ. μαθημάτων)
  - ή 6 χρόνια εργασίας σε αναγνωρισμένα ερευνητικά κέντρα
  - ή εκτεταμένο επαγγελματικό έργο
  - ή συνδυασμός των παραπάνω
- Πρωτότυπες δημοσιεύσεις σε επιστημονικά περιοδικά (ένα ποσοστό να είναι αυτοδύναμες ή πρωτότυπες επιστημονικές μονογραφίες)

Αναπλ. Καθηγητές

- Διδακτορική διατριβή
- 4 χρόνια αυτοδύναμη διδασκαλία μετά την απόκτηση του διδακτορικού
  - ή 4 χρόνια εργασίας σε αναγνωρισμένα ερευνητικά κέντρα
  - ή αναγνωρισμένο επαγγελματικό έργο
  - ή συνδυασμός των παραπάνω
- Πρωτότυπες δημοσιεύσεις σε επιστημονικά περιοδικά (ένα ποσοστό να είναι αυτοδύναμες ή πρωτότυπες επιστημονικές μονογραφίες)

Επικ. Καθηγητές

- Διδακτορική διατριβή
- 2 χρόνια αυτοδύναμη διδασκαλία μετά την απόκτηση του διδακτορικού
  - ή 2 χρόνια εργασίας σε αναγνωρισμένα ερευνητικά κέντρα
  - ή αναγνωρισμένο επαγγελματικό έργο
  - ή συνδυασμός των παραπάνω
- Πρωτότυπες δημοσιεύσεις σε επιστημονικά περιοδικά
  - ή επιστημονική μονογραφία
  - ή συνδυασμός των παραπάνω

Λέκτορες

- Διδακτορική διατριβή
- Διετής εκπαιδευτική πείρα σε ΑΕΙ εσωτερικού/εξωτερικού
  - ή αναγνωρισμένο επαγγελματικό έργο
  - ή διετής εργασία σε αναγνωρισμένα ερευνητικά κέντρα
  - ή συνδυασμός των παραπάνω
- 2 πρωτότυπες δημοσιεύσεις σε επιστημονικά περιοδικά

Καθηγητές

- Διδακτορική διατριβή
- 7 έτη επαγγελματικής δραστηριότητας (2 τουλ. σε διευθυντικές θέσεις μεγάλων παραγ. μονάδων) ή εργασίας σε αναγνωρισμένα ερευν. κέντρα ή συμμετοχής με αμοιβή σε οργανωμένα ερευν. προγρ.
- πρωτότυπες δημοσιεύσεις σε επιστ. περιοδικά (ένας αριθμός πρέπει να είναι αυτοδύναμος, ή πρωτ. επιστ. μονογραφίες) (το ερευν. και εφαρμ. έργο πρέπει να έχει συμβάλει στην πρόοδο της επιστήμης και της τεχνολογίας ή να αναγνωρίζεται από άλλους ερευνητές)

Αναπλ. Καθηγητές

- Διδακτορική διατριβή
- 5 έτη επαγγελματικής δραστηριότητας ή εργασίας σε αναγνωρισμένα ερευν. κέντρα ή συμμετοχής με αμοιβή σε οργανωμένα ερευν. προγρ.
- πρωτότυπες δημοσιεύσεις σε επιστ. περιοδικά (ένας αριθμός πρέπει να είναι αυτοδύναμος, ή πρωτ. επιστ. μονογραφία)
- (το ερευν. και εφαρμ. έργο πρέπει να έχει συμβάλει στην πρόοδο της επιστήμης και της τεχνολογίας ή να αναγνωρίζεται από άλλους ερευνητές)

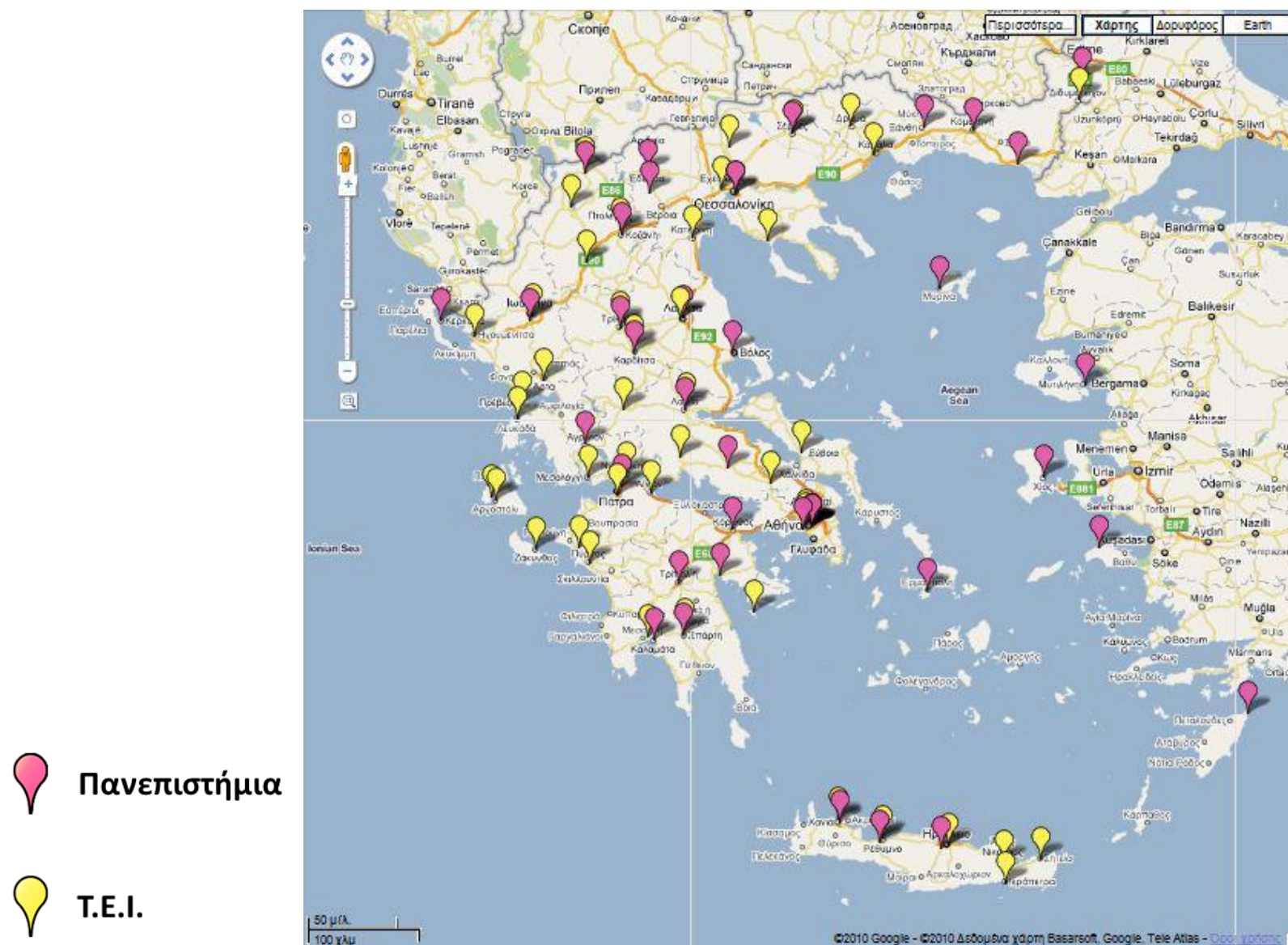
Επικ. Καθηγητές

- Διδακτορική διατριβή
- 4 έτη επαγγελματικής δραστηριότητας ή εργασίας σε αναγνωρισμένα ερευνητικά κέντρα ή συμμετοχής με αμοιβή σε οργανωμένα ερευνητικά προγράμματα
- συναφής επιστημονική δραστηριότητα (πρωτότυπες δημοσιεύσεις σε επιστημονικά περιοδικά)

Καθ. Εφαρμογών

- Master σήμερα και Διδακτορική διατριβή (2014)
- 3 έτη επαγγελματικής δραστηριότητας ή εργασίας σε αναγνωρισμένα ερευνητικά κέντρα ή συμμετοχής με αμοιβή σε οργανωμένα ερευνητικά προγράμματα
- συναφής επιστημονική δραστηριότητα (πρωτότυπες δημοσιεύσεις σε επιστημονικά περιοδικά)

ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ – ΕΤΟΣ 2010

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

Κατάθεση εκθέσεων εσωτερικής αξιολόγησης ανά Πανεπιστήμιο (έως 15-7-2011)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΕΣΩΤ. ΑΞΙΟΛ.	ΣΥΝΟΛΟ ΤΜΗΜΑΤΩΝ
ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ	7	7
ΕΑΠ	7	7
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	3	3
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	16	16
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	9	9
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ	16	17
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	9	10
ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ	5	6
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	8	10
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	11	14
ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ	15	20
ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	3	4
ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	5	7
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	29	42
ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ	22	33
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ	5	8
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	1	2
ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ	4	9
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ	6	22
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ	4	17
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	1	6
ΑΝΩΤΑΤΗ ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ	0	2
ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	0	10

Κατάθεση εκθέσεων εσωτερικής αξιολόγησης ανά Τ.Ε.Ι. (έως 15-7-2011)

Τ.Ε.Ι.	ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΕΣΩΤ. ΑΞΙΟΛ.	ΣΥΝΟΛΟ ΤΜΗΜΑΤΩΝ
ΑΣΠΑΙΤΕ	7	7
ΤΕΙ ΚΑΒΑΛΑΣ	10	12
ΤΕΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	20	25
ΤΕΙ ΚΡΗΤΗΣ	16	20
ΤΕΙ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	10	13
ΤΕΙ ΣΕΡΡΩΝ	6	8
ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	12	20
ΤΕΙ ΑΘΗΝΑΣ	22	37
ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ	6	13
ΤΕΙ ΛΑΡΙΣΑΣ	8	21
ΤΕΙ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	3	8
ΤΕΙ ΛΑΜΙΑΣ	2	8
ΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	1	8
ΤΕΙ ΧΑΛΚΙΔΟΣ	1	8
ΤΕΙ ΠΑΤΡΩΝ	2	17
ΤΕΙ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	0	8

Κατάλογος κατατεθειμένων εκθέσεων εσωτερικής αξιολόγησης από 4-6-2008 έως και 15-7-2011

ΑΕΙ	ΤΜΗΜΑ	ΕΚΘΕΣΗ ΕΣΩΤ. ΑΞΙΟΛ.
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ		
ΑΠΘ	Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής	5/5/2009
ΑΠΘ	Ψυχολογίας	16/7/2009
ΑΠΘ	Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας	23/10/2009
ΑΠΘ	Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας	30/10/2009
ΑΠΘ	Θεάτρου	30/10/2009
ΑΠΘ	Θεολογίας	2/11/2009
ΑΠΘ	Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας	3/11/2009
ΑΠΘ	Κέντρο Διδασκαλίας Ξένων Γλωσσών	7/12/2009
ΑΠΘ	Δημοσιογραφίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης	5/2/2010
ΑΠΘ	Σχολείο Νέας Ελληνικής Γλώσσας	13/4/2010
ΑΠΘ	Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών	19/5/2010
ΑΠΘ	Νομικής	17/12/2010
ΑΠΘ	Κινηματογράφου	23/12/2010
ΑΠΘ	Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας	16/2/2011
ΑΠΘ	Γερμανικής Γλώσσας και Φιλολογίας	28/3/2011
ΕΑΠ	Πρόγραμμα σπουδών στον Ελληνικό Πολιτισμό	6/7/2011
ΕΑΠ	Πρόγραμμα Σπουδών στον Ευρωπαϊκό Πολιτισμό	6/7/2011
ΕΑΠ	Πρόγραμμα Ισπανικής Γλώσσας και Πολιτισμού	6/7/2011
ΕΑΠ	Σχολή Εφαρμοσμένων Τεχνών	6/7/2011
ΕΚΠΑ	Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας	8/1/2009
ΕΚΠΑ	Κοινωνικής Θεολογίας	25/6/2009
ΕΚΠΑ	Επικοινωνίας και ΜΜΕ	16/7/2009
ΕΚΠΑ	Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας	19/8/2009
ΕΚΠΑ	Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας	19/8/2009
ΕΚΠΑ	Θεατρικών Σπουδών	19/8/2009
ΕΚΠΑ	Ιταλικής και Ισπανικής Γλώσσας και Φιλολογίας	2/10/2009
ΕΚΠΑ	Μεθοδολογίας Ιστορίας και Θεωρίας της Επιστήμης	14/10/2009
ΕΚΠΑ	Μουσικών Σπουδών	20/11/2009
ΕΚΠΑ	Ιστορίας και Αρχαιολογίας	7/1/2010
ΕΚΠΑ	Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία	5/2/2010
ΕΚΠΑ	Θεολογίας	17/2/2010
ΕΚΠΑ	Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης	24/6/2010
ΕΚΠΑ	Γερμανικής Γλώσσας και Φιλολογίας	7/6/2011
ΕΚΠΑ	Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης	7/6/2011
Ιόνιο Π/μιο	Μουσικών Σπουδών	18/1/2010
Ιόνιο Π/μιο	Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας	9/7/2010
Ιόνιο Π/μιο	Ιστορίας	10/12/2010

Π/μιο Αιγαίου	Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας	8/6/2011
Π/μιο Αιγαίου	Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού	11/7/2011
Π/μιο Θεσσαλίας	Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας	5/11/2009
Π/μιο Θεσσαλίας	Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης	10/12/2009
Π/μιο Θεσσαλίας	Παιδαγωγικό Προσχολικής Εκπαίδευσης	10/12/2009
Π/μιο Θεσσαλίας	Παιδαγωγικό Ειδικής Αγωγής	10/12/2009
Π/μιο Θράκης	Κοινωνικής Διοίκησης	3/3/2009
Π/μιο Θράκης	Ελληνικής Φιλολογίας	22/5/2009
Π/μιο Θράκης	Ιστορίας και Εθνολογίας	22/7/2009
Π/μιο Θράκης	Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης	28/12/2009
Π/μιο Θράκης	Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία	28/12/2009
Π/μιο Ιωαννίνων	Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης	6/7/2009
Π/μιο Ιωαννίνων	Διαχείρισης Πολιτισμικού Περιβάλλοντος και Νέων Τεχνολογιών	27/10/2009
Π/μιο Ιωαννίνων	Πλαστικών Τεχνών και Επιστημών της Τέχνης	3/11/2009
Π/μιο Ιωαννίνων	Ιστορίας και Αρχαιολογίας	1/7/2011
Π/μιο Κρήτης	Παιδαγωγικό Προσχολικής Εκπαίδευσης	2/10/2008
Π/μιο Κρήτης	Ιστορίας και Αρχαιολογίας	8/10/2009
Π/μιο Κρήτης	Φιλοσοφικών και Κοινωνικών Σπουδών	20/1/2010
Π/μιο Κρήτης	Κοινωνιολογίας	3/9/2010
Π/μιο Κρήτης	Πολιτικής Επιστήμης	22/12/2010
Π/μιο Κρήτης	Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης	11/3/2011
Π/μιο Κρήτης	Φιλολογίας	30/5/2011
Π/μιο Μακεδονίας	Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών	28/7/2008
Π/μιο Μακεδονίας	Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής	11/3/2009
Π/μιο Μακεδονίας	Βαλκανικών Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών	11/3/2009
Π/μιο Μακεδονίας	Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης	25/5/2009
Π/μιο Πατρών	Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία	1/7/2010
Π/μιο Πατρών	Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης	14/7/2010
Π/μιο Πατρών	Φιλολογίας	18/2/2011
Π/μιο Πειραιώς	Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών	26/1/2011
Π/μιο Πελ/σου	Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών	23/11/2008
Π/μιο Πελ/σου	Φιλολογίας	23/11/2008
Π/μιο Πελ/σου	Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής	28/4/2009
Π/μιο Πελ/σου	Θεατρικών Σπουδών	1/3/2011
ΤΕΙ Δυτ. Μακεδονίας	Δημοσίων Σχέσεων και Επικοινωνίας	19/11/2009
ΑΣΠΑΙΤΕ	Γενικό Τμήμα Παιδαγωγικών Μαθημάτων	15/3/2010
ΘΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ		
ΑΠΘ	Βιολογίας	4/6/2008
ΑΠΘ	Πληροφορικής	31/10/2008
ΑΠΘ	Χημείας	31/8/2009
ΑΠΘ	Φυσικής	20/10/2009
ΑΠΘ	Γεωλογίας	22/3/2010
ΑΠΘ	Μαθηματικών	6/4/2011
Γεωπονικό Π/μιο Αθηνών	Επιστήμης και Τεχνολογίας Τροφίμων	21/6/2010

Γεωπονικό Π/μιο Αθηνών	Γενικό Τμήμα	31/1/2011
ΕΑΠ	Πρόγραμμα Πληροφορικής	6/7/2011
ΕΑΠ	Πρόγραμμα Σπουδών στις Φυσικές Επιστήμες	6/7/2011
ΕΚΠΑ	Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών	2/6/2009
ΕΚΠΑ	Μαθηματικών	7/6/2011
ΕΚΠΑ	Γεωλογίας και Γεωπεριβάλλοντος	7/6/2011
Ιόνιο Π/μιο	Πληροφορικής	24/2/2011
Π/μιο Θεσσαλίας	Βιοχημείας και Βιοτεχνολογίας	20/11/2009
Π/μιο Θράκης	Μοριακής Βιολογίας και Γενετικής	28/12/2009
Π/μιο Ιωαννίνων	Πληροφορικής	25/9/2009
Π/μιο Ιωαννίνων	Μαθηματικών	8/10/2009
Π/μιο Ιωαννίνων	Φυσικής	27/10/2009
Π/μιο Ιωαννίνων	Βιολογικών Εφαρμογών και Τεχνολογιών	3/11/2009
Π/μιο Ιωαννίνων	Επιστήμης Τεχνολογίας Υλικών	3/11/2009
Π/μιο Ιωαννίνων	Χημείας	24/12/2010
Π/μιο Κρήτης	Βιολογίας	27/6/2008
Π/μιο Κρήτης	Φυσικής	17/7/2008
Π/μιο Κρήτης	Χημείας	17/2/2009
Π/μιο Κρήτης	Επιστήμης και Τεχνολογίας Υλικών	25/6/2009
Π/μιο Κρήτης	Μαθηματικών	11/2/2010
Π/μιο Κρήτης	Εφαρμοσμένων Μαθηματικών	14/4/2010
Π/μιο Κρήτης	Επιστήμης Υπολογιστών	15/3/2011
Π/μιο Μακεδονίας	Εφαρμοσμένης Πληροφορικής	25/5/2009
Π/μιο Πατρών	Χημείας	30/4/2010
Π/μιο Πατρών	Γεωλογίας	17/12/2010
Π/μιο Πειραιώς	Πληροφορικής	29/4/2009
Π/μιο Πελ/σου	Επιστήμης και Τεχνολογίας Υπολογιστών	23/11/2010
Π/μιο Πελ/σου	Επιστήμης και Τεχνολογίας Τηλεπικοινωνιών	12/4/2011
Π/μιο Στ. Ελλάδας	Πληροφορικής με εφαρμογές στη Βιοϊατρική	12/4/2011
Π/νείο Κρήτης	Γενικό Τμήμα	31/7/2009
Χαροκόπειο Π/μιο	Γεωγραφίας	7/12/2010
ΤΕΙ Αθήνας	Πληροφορικής	13/10/2008
ΤΕΙ Αθήνας	Τεχνολογίας Τροφίμων	4/10/2010
ΤΕΙ Αθήνας	Οιολογίας και Τεχνολογίας Ποτών	22/3/2011
ΤΕΙ Δυτ. Μακεδονίας	Πληροφορικής και Τεχνολογίας Υπολογιστών	1/12/2010
ΤΕΙ Θεσ/κης	Τεχνολογίας Τροφίμων	17/7/2008
ΤΕΙ Θεσ/κης	Πληροφορικής	30/7/2008
ΤΕΙ Θεσ/κης	Γενικό Τμήμα Θετικών Επιστημών	6/4/2011
ΤΕΙ Καβάλας	Βιομηχανικής Πληροφορικής	7/1/2010
ΤΕΙ Καβάλας	Γενικό Τμήμα Θετικών Επιστημών	23/7/2010
ΤΕΙ Κρήτης	Γενικό Τμήμα	23/9/2008
ΤΕΙ Κρήτης	Εφαρμοσμένης Πληροφορικής και Πολυμέσων	14/10/2008
ΤΕΙ Λάρισας	Τεχνολογίας Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών	27/1/2010
ΤΕΙ Μεσολογγίου	Τηλεπικοινωνιακών Συστημάτων και Δικτύων	26/6/2008

ΤΕΙ Πειραιά	Γενικό Τμήμα Μαθηματικών	7/9/2009
ΤΕΙ Πειραιά	Γενικό Τμήμα Φυσικής, Χημείας και Τεχνολογίας Υλικών	10/6/2011
ΤΕΙ Σερρών	Πληροφορικής και Επικοινωνιών	14/6/2008
ΑΣΠΑΙΤΕ	Γενικό Τμήμα Γενικών Μαθημάτων	29/10/2010
ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ		
ΑΠΘ	Γεωπονική Σχολή	30/10/2009
Γεωπονικό Π/μιο Αθηνών	Επιστήμης Ζωικής Παραγωγής και Υδατοκαλλιεργειών	28/6/2010
Γεωπονικό Π/μιο Αθηνών	Αξιοποίησης Φυσικών Πόρων και Γεωργικής Μηχανικής	2/9/2010
Γεωπονικό Π/μιο Αθηνών	Επιστήμης Φυτικής Παραγωγής	29/9/2010
Γεωπονικό Π/μιο Αθηνών	Γεωπονικής Βιοτεχνολογίας	31/1/2011
Π/μιο Αιγαίου	Περιβάλλοντος	19/5/2011
Π/μιο Θεσσαλίας	Γεωπονίας Φυτικής Παραγωγής και Αγροτικού Περιβάλλοντος	18/7/2008
Π/μιο Θεσσαλίας	Γεωπονίας Ιχθυολογίας και Υδάτινου Περιβάλλοντος	5/11/2009
Π/μιο Θράκης	Δασολογίας και Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων	28/12/2009
Π/μιο Ιωαννίνων	Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων	1/3/2011
ΤΕΙ Δυτ. Μακεδονίας	Ζωικής Παραγωγής	6/11/2009
ΤΕΙ Δυτ. Μακεδονίας	Φυτικής Παραγωγής	15/12/2009
ΤΕΙ Ηπείρου	Ιχθυοκομίας και Αλιείας	22/7/2009
ΤΕΙ Ηπείρου	Ζωικής Παραγωγής	12/5/2010
ΤΕΙ Ηπείρου	Φυτικής Παραγωγής	11/11/2010
ΤΕΙ Ηπείρου	Ανθοκομίας και Αρχιτεκτονικής Τοπίου	18/11/2010
ΤΕΙ Θεσ/κης	Ζωικής Παραγωγής	17/7/2008
ΤΕΙ Θεσ/κης	Φυτικής Παραγωγής	7/9/2009
ΤΕΙ Θεσ/κης	Τεχνολογίας Αλιείας και Υδατοκαλλιεργειών	9/12/2009
ΤΕΙ Καβάλας	Δασοπονίας και Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος	10/7/2008
ΤΕΙ Καλαμάτας	Φυτικής Παραγωγής	21/12/2010
ΤΕΙ Κρήτης	Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος	23/10/2009
ΤΕΙ Κρήτης	Θερμοκηπιακών Καλλιεργειών και Ανθοκομίας	10/8/2010
ΤΕΙ Κρήτης	Φυτικής Παραγωγής	5/4/2011
ΤΕΙ Λάρισας	Γεωργικών Μηχανών και Αρδεύσεων(Μηχανικής Βιοσυστημάτων)	17/9/2009
ΤΕΙ Λάρισας	Ζωικής Παραγωγής	29/1/2010
ΤΕΙ Λάρισας	Δασοπονίας και Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος	3/7/2009
ΤΕΙ Μεσολογγίου	Υδατοκαλλιεργειών και Αλιευτικής Διαχείρισης	24/6/2008
ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ		
ΑΠΘ	Αρχιτεκτόνων Μηχανικών	31/8/2009
ΑΠΘ	Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών	29/4/2010
ΑΠΘ	Χημικών Μηχανικών	2/6/2010
ΑΠΘ	Μηχανολόγων Μηχανικών	21/7/2010
ΕΜΠ	Αρχιτεκτόνων Μηχανικών	6/4/2011
ΕΜΠ	Μηχανολόγων Μηχανικών	6/4/2011
ΕΜΠ	Ναυπηγών Μηχανολόγων Μηχανικών	6/4/2011
ΕΜΠ	Μηχανικών Μεταλλείων Μεταλλουργών	6/4/2011
Π/μιο Αιγαίου	Μηχανικών Πληροφοριακών και Επικοινωνιακών Συστημάτων	21/2/2011
Π/μιο Δυτ. Μακεδονίας	Μηχανολόγων Μηχανικών	13/7/2009

Π/μιο Θεσσαλίας	Μηχανολόγων Μηχανικών Βιομηχανίας	30/3/2009
Π/μιο Θεσσαλίας	Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης	6/4/2009
Π/μιο Θεσσαλίας	Αρχιτεκτόνων Μηχανικών	10/12/2009
Π/μιο Θεσσαλίας	Πολιτικών Μηχανικών	22/12/2009
Π/μιο Θεσσαλίας	Μηχανικών Η/Υ Τηλεπικοινωνιών και Δικτύων	5/2/2010
Π/μιο Θράκης	Μηχανικών Περιβάλλοντος	30/6/2008
Π/μιο Θράκης	Ηλεκτρολόγων Μηχανικών & Μηχανικών Η/Υ	28/12/2009
Π/μιο Θράκης	Αρχιτεκτόνων Μηχανικών	28/12/2009
Π/μιο Θράκης	Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης	24/6/2010
Π/μιο Πειραιώς	Διδακτικής της Τεχνολογίας και Ψηφιακών Συστημάτων	11/3/2009
Π/νείο Κρήτης	Μηχανικών Περιβάλλοντος	20/5/2009
Π/νείο Κρήτης	Μηχανικών Ορυκτών Πόρων	22/7/2009
Π/νείο Κρήτης	Ηλεκτρονικών Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών	2/9/2009
Π/νείο Κρήτης	Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης	25/9/2009
ΤΕΙ Αθήνας	Ηλεκτρονικής	13/10/2008
ΤΕΙ Αθήνας	Ενεργειακής Τεχνολογίας	13/7/2009
ΤΕΙ Αθήνας	Ναυπηγικής	18/1/2010
ΤΕΙ Αθήνας	Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης	15/4/2011
ΤΕΙ Αθήνας	Τεχνολογίας Ιατρικών Οργάνων	7/7/2011
ΤΕΙ Δυτ. Μακεδονίας	Τεχνολογιών Αντιρρύπανσης	5/10/2009
ΤΕΙ Δυτ. Μακεδονίας	Γεωτεχνολογίας και Περιβάλλοντος	14/12/2009
ΤΕΙ Δυτ. Μακεδονίας	Ηλεκτρολογίας	28/12/2009
ΤΕΙ Δυτ. Μακεδονίας	Βιομηχανικού Σχεδιασμού	1/7/2010
ΤΕΙ Θεσ/κης	Ηλεκτρονικής	2/11/2009
ΤΕΙ Θεσ/κης	Αυτοματισμού	12/7/2010
ΤΕΙ Θεσ/κης	Πολιτικών Έργων Υποδομής	16/2/2011
ΤΕΙ Θεσ/κης	Οχημάτων	13/4/2011
ΤΕΙ Καβάλας	Μηχανολογίας	22/12/2009
ΤΕΙ Καβάλας	Ηλεκτρολογίας	23/12/2009
ΤΕΙ Καβάλας	Τεχνολογίας Πετρελαίου και Φυσικού Αερίου	7/1/2010
ΤΕΙ Καβάλας	Αρχιτεκτονικής Τοπίου	28/7/2010
ΤΕΙ Κρήτης	Μηχανολογίας	1/8/2008
ΤΕΙ Κρήτης	Ηλεκτρολογίας	23/9/2008
ΤΕΙ Κρήτης	Μουσικής Τεχνολογίας και Ακουστικής	26/1/2009
ΤΕΙ Κρήτης	Ηλεκτρονικής	23/5/2011
ΤΕΙ Λαμίας	Ηλεκτρονικής	28/9/2010
ΤΕΙ Λάρισας	Σχεδιασμού και Τεχνολογίας Ξύλου και Επίπλου	9/3/2009
ΤΕΙ Πάτρας	Μηχανολογίας	3/9/2010
ΤΕΙ Πειραιά	Ηλεκτρονικών Υπολογιστικών Συστημάτων	5/2/2010
ΤΕΙ Πειραιά	Πολιτικών Δομικών Έργων	9/4/2010
ΤΕΙ Πειραιά	Ηλεκτρονικής	19/4/2010
ΤΕΙ Πειραιά	Αυτοματισμού	2/8/2010
ΤΕΙ Πειραιά	Ηλεκτρολογίας	30/11/2010
ΤΕΙ Πειραιά	Μηχανολογίας	30/11/2010

ΤΕΙ Σερρών	Γεωπληροφορικής και Τοπογραφίας	23/10/2008
ΤΕΙ Σερρών	Πολιτικών Δομικών Έργων	8/9/2009
ΤΕΙ Σερρών	Μηχανολογίας	11/9/2009
ΤΕΙ Χαλκίδας	Αυτοματισμού	3/3/2010
ΑΣΠΑΙΤΕ	Εκπαιδευτικών Πολιτικών Δομικών Έργων	19/4/2010
ΑΣΠΑΙΤΕ	Εκπαιδευτικών Ηλεκτρολογίας	29/10/2010
ΑΣΠΑΙΤΕ	Εκπαιδευτικών Ηλεκτρονικής	29/10/2010
ΑΣΠΑΙΤΕ	Εκπαιδευτικών Μηχανολογίας	29/10/2010
ΑΣΠΑΙΤΕ	Εκπαιδευτικών Πολιτικών Έργων Υποδομής	29/10/2010
ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΥΓΕΙΑΣ		
ΑΠΘ	Κτηνιατρική Σχολή	8/4/2009
ΑΠΘ	Οδοντιατρική Σχολή	10/7/2009
ΑΠΘ	Ιατρική Σχολή	23/7/2009
ΑΠΘ	Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού (Σερρών)	6/11/2009
ΑΠΘ	Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού	16/2/2010
ΕΚΠΑ	Οδοντιατρική Σχολή	11/9/2008
ΕΚΠΑ	Νοσηλευτικής	20/10/2009
ΕΚΠΑ	Φαρμακευτικής	7/6/2011
Π/μιο Θεσσαλίας	Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού	24/7/2008
Π/μιο Θεσσαλίας	Κτηνιατρικής	1/10/2009
Π/μιο Θεσσαλίας	Ιατρικής	10/12/2009
Π/μιο Θράκης	Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού	18/7/2008
Π/μιο Θράκης	Ιατρικής	28/12/2009
Π/μιο Ιωαννίνων	Ιατρική Σχολή	18/3/2011
Π/μιο Κρήτης	Ιατρικής	8/8/2008
Π/μιο Πατρών	Φαρμακευτικής	18/2/2011
Π/μιο Πελ/σου	Νοσηλευτικής	28/4/2009
Χαροκόπειο Π/μιο	Επιστήμης Διαιτολογίας - Διατροφής	21/12/2009
ΕΘΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ	Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας	19/5/2010
ΤΕΙ Αθήνας	Ιατρικών Εργαστηρίων	1/10/2009
ΤΕΙ Αθήνας	Οδοντικής Τεχνολογίας	5/2/2010
ΤΕΙ Αθήνας	Νοσηλευτικής Β'	1/3/2010
ΤΕΙ Αθήνας	Γενικό τμήμα βασικών ιατρικών μαθημάτων	16/6/2010
ΤΕΙ Αθήνας	Μαιευτικής	15/7/2010
ΤΕΙ Αθήνας	Νοσηλευτικής Α'	15/7/2010
ΤΕΙ Αθήνας	Φυσικοθεραπείας	15/7/2010
ΤΕΙ Αθήνας	Αισθητικής και Κοσμητολογίας	11/3/2011
ΤΕΙ Αθήνας	Ραδιολογίας - Ακτινολογίας	13/5/2011
ΤΕΙ Αθήνας	Κοινωνικής Εργασίας	7/7/2011
ΤΕΙ Θεσ/κης	Ιατρικών Εργαστηρίων	31/7/2009
ΤΕΙ Θεσ/κης	Διατροφής και Διαιτολογίας	8/2/2010
ΤΕΙ Θεσ/κης	Αισθητικής και Κοσμητολογίας	15/4/2010
ΤΕΙ Θεσ/κης	Μαιευτικής	16/2/2011

ΤΕΙ Κρήτης	Κοινωνικής Εργασίας	15/6/2009
ΤΕΙ Κρήτης	Νοσηλευτικής	22/12/2009
ΤΕΙ Κρήτης (Σητεία)	Διατροφής και Διαιτολογίας	11/6/2009
ΤΕΙ Λαμίας	Φυσικοθεραπείας	25/9/2009
ΤΕΙ Λάρισας	Νοσηλευτικής	10/4/2009
ΤΕΙ Πάτρας	Λογοθεραπείας	9/9/2008
ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ		
ΑΠΘ	Οικονομικών Επιστημών	23/7/2010
Γεωπονικό Π/μιο Αθηνών	Αγροτικής Οικονομίας και Ανάπτυξης	19/10/2010
ΕΑΠ	Πρόγραμμα Διοίκησης Επιχειρήσεων και Οργανισμών	6/7/2011
ΕΚΠΑ	Οικονομικών Επιστημών	7/9/2010
Ιόνιο Π/μιο	Αρχειονομίας και Βιβλιοθηκονομίας	18/1/2010
ΟΠΑ	Μάρκετινγκ και Επικοινωνίας	23/6/2008
ΟΠΑ	Οικονομικής Επιστήμης	22/10/2008
ΟΠΑ	Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής	29/10/2008
ΟΠΑ	Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων	27/11/2008
ΟΠΑ	Διοικητικής Επιστήμης και Τεχνολογίας	23/2/2009
Π/μιο Θεσσαλίας	Οικονομικών Επιστημών	10/12/2009
Π/μιο Θράκης	Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων και Ανάπτυξης	29/9/2009
Π/μιο Θράκης	Αγροτικής Ανάπτυξης	28/12/2009
Π/μιο Ιωαννίνων	Οικονομικών Επιστημών	6/7/2009
Π/μιο Ιωαννίνων	Διοίκησης Επιχειρήσεων Αγροτικών Προϊόντων και Τροφίμων	30/6/2010
Π/μιο Κρήτης	Οικονομικών Επιστημών	13/10/2010
Π/μιο Μακεδονίας	Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων	15/7/2008
Π/μιο Μακεδονίας	Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής	15/7/2008
Π/μιο Μακεδονίας	Οικονομικών Επιστημών	11/3/2009
Π/μιο Πειραιώς	Χρηματοοικονομικής και Τραπεζικής Διοικητικής	6/2/2009
Π/μιο Πειραιώς	Οικονομικής Επιστήμης	27/10/2009
Π/μιο Πειραιώς	Βιομηχανικής Διοίκησης και Τεχνολογίας	4/12/2009
Π/μιο Πειραιώς	Στατιστικής και Ασφαλιστικής Επιστήμης	23/3/2010
Π/μιο Πειραιώς	Ναυτιλιακών Σπουδών	30/3/2010
Π/μιο Πειραιώς	Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων	26/5/2010
Π/μιο Πελ/σου	Οικονομικών Επιστημών	17/3/2009
Π/μιο Πελ/σου	Οργάνωσης και Διαχείρισης Αθλητισμού	28/4/2009
Χαροκόπειο Π/μιο	Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας	2/9/2010
ΤΕΙ Αθήνας	Εμπορίας και Διαφήμισης	22/5/2009
ΤΕΙ Αθήνας	Διοίκησης Μονάδων Υγείας και Πρόνοιας	10/11/2009
ΤΕΙ Αθήνας	Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης	25/11/2010
ΤΕΙ Αθήνας	Διοίκησης Επιχειρήσεων	7/7/2011
ΤΕΙ Δυτ. Μακεδονίας	Διεθνούς Εμπορίου	8/1/2009
ΤΕΙ Δυτ. Μακεδονίας	Εμπορίας και Ποιοτικού Ελέγχου Αγροτικών Προϊόντων	7/7/2009
ΤΕΙ Δυτ. Μακεδονίας	Διοίκησης Επιχειρήσεων	14/12/2009
ΤΕΙ Δυτ. Μακεδονίας	Χρηματοοικονομικών Εφαρμογών	28/12/2009
ΤΕΙ Ηπείρου	Χρηματοοικονομικής και Ελεγκτικής	22/7/2008

ΤΕΙ Ηπείρου	Εφαρμογών Ξένων Γλωσσών στη Διοίκηση και στο Εμπόριο	14/7/2011
ΤΕΙ Θεσ/κης	Λογιστικής	8/5/2009
ΤΕΙ Θεσ/κης	Εμπορίας και Διαφήμισης	11/6/2009
ΤΕΙ Θεσ/κης	Τουριστικών Επιχειρήσεων	23/7/2009
ΤΕΙ Θεσ/κης	Διοίκησης Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων	30/9/2009
ΤΕΙ Θεσ/κης	Τυποποίησης και Διακίνησης Προϊόντων	28/4/2010
ΤΕΙ Θεσ/κης	Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης	9/12/2010
ΤΕΙ Καβάλας	Διαχείρισης Πληροφοριών	16/9/2008
ΤΕΙ Καβάλας	Διοίκησης Επιχειρήσεων	17/2/2009
ΤΕΙ Καβάλας	Λογιστικής	24/3/2009
ΤΕΙ Κρήτης	Χρηματοοικονομικής και Ασφαλιστικής	17/10/2008
ΤΕΙ Κρήτης	Τουριστικών Επιχειρήσεων	8/1/2009
ΤΕΙ Κρήτης	Λογιστικής	28/4/2009
ΤΕΙ Κρήτης	Εμπορίας και Διαφήμισης	15/9/2009
ΤΕΙ Λάρισας	Διοίκησης και Διαχείρισης Έργων	18/6/2008
ΤΕΙ Λάρισας	Λογιστικής	31/8/2010
ΤΕΙ Μεσολογγίου	Εφαρμογών Πληροφορικής στη Διοίκηση και στην Οικονομία	20/10/2008
ΤΕΙ Πειραιά	Διοίκησης Επιχειρήσεων	14/7/2008
ΤΕΙ Πειραιά	Λογιστικής	20/3/2009
ΤΕΙ Σερρών	Λογιστικής	17/7/2008
ΤΕΙ Σερρών	Διοίκησης Επιχειρήσεων	18/12/2008

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4

Εξωτερικές αξιολογήσεις Τμημάτων Α.Ε.Ι. (2008 – 2011)

ΑΕΙ	ΤΜΗΜΑ	ΕΞΩΤ. ΑΞΙΟΛ.
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ		
ΑΠΘ	Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας	2011
ΑΠΘ	Σχολείο Νέας Ελληνικής Γλώσσας	2011
ΑΠΘ	Ψυχολογίας	2011
ΕΚΠΑ	Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας	2010
ΕΚΠΑ	Ιστορίας και Αρχαιολογίας	2010
ΕΚΠΑ	Μεθοδολογίας Ιστορίας και Θεωρίας της Επιστήμης	2010
ΕΚΠΑ	Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας	2011
Π/μιο Θεσσαλίας	Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας	2010
Π/μιο Κρήτης	Ιστορίας και Αρχαιολογίας	2010
ΘΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ		
ΑΠΘ	Βιολογίας	2010
ΑΠΘ	Φυσικής	2011
ΑΠΘ	Χημείας	2011
Γεωπονικό Π/μιο Αθηνών	Επιστήμης και Τεχνολογίας Τροφίμων	2010
ΕΚΠΑ	Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών	2011
Π/μιο Θεσσαλίας	Βιοχημείας και Βιοτεχνολογίας	2011
Π/μιο Θράκης	Μοριακής Βιολογίας και Γενετικής	2011
Π/μιο Ιωαννίνων	Φυσικής	2010
Π/μιο Ιωαννίνων	Βιολογικών Εφαρμογών και Τεχνολογιών	2011
Π/μιο Ιωαννίνων	Πληροφορικής	2011
Π/μιο Κρήτης	Φυσικής	2008
Π/μιο Κρήτης	Βιολογίας	2010
Π/μιο Κρήτης	Επιστήμης και Τεχνολογίας Υλικών	2011
Π/μιο Κρήτης	Εφαρμοσμένων Μαθηματικών	2011
Π/μιο Κρήτης	Χημείας	2011
Π/μιο Πατρών	Χημείας	2011
ΤΕΙ Αθήνας	Πληροφορικής	2008
ΤΕΙ Αθήνας	Οιολογίας και Τεχνολογίας Ποτών	2011
ΤΕΙ Αθήνας	Τεχνολογίας Τροφίμων	2011
ΤΕΙ Θεσ/κης	Τεχνολογίας Τροφίμων	2008
ΤΕΙ Θεσ/κης	Πληροφορικής	2010
ΤΕΙ Κρήτης	Εφαρμοσμένης Πληροφορικής και Πολυμέσων	2011
ΤΕΙ Μεσολογγίου	Τηλεπικοινωνιακών Συστημάτων και Δικτύων	2010
ΤΕΙ Σερρών	Πληροφορικής και Επικοινωνιών	2010
ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ		
ΑΠΘ	Γεωπονική Σχολή	2010
Γεωπονικό Π/μιο Αθηνών	Αξιοποίησης Φυσικών Πόρων και Γεωργικής Μηχανικής	2011
Γεωπονικό Π/μιο Αθηνών	Επιστήμης Φυτικής Παραγωγής	2011

Π/μιο Θεσσαλίας	Γεωπονίας Φυτικής Παραγωγής και Αγροτικού Περιβάλλοντος	2010
Π/μιο Θεσσαλίας	Γεωπονίας Ιχθυολογίας και Υδάτινου Περιβάλλοντος	2011
Π/μιο Θράκης	Δασολογίας και Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων	2011
ΤΕΙ Ηπείρου	Ιχθυοκομίας και Αλιείας	2010
ΤΕΙ Θεσ/κης	Φυτικής Παραγωγής	2010
ΤΕΙ Θεσ/κης	Ζωικής Παραγωγής	2010
ΤΕΙ Θεσ/κης	Τεχνολογίας Αλιείας και Υδατοκαλλιεργειών	2011
ΤΕΙ Καβάλας	Δασοπονίας και Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος	2010
ΤΕΙ Κρήτης	Θερμοκηπιακών Καλλιεργειών και Ανθοκομίας	2011
ΤΕΙ Λάρισας	Γεωργικών Μηχανών και Αρδεύσεων(Μηχανικής Βιοσυστημάτων)	2010
ΤΕΙ Λάρισας	Δασοπονίας και Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος	2010
ΤΕΙ Μεσολογγίου	Υδατοκαλλιεργειών και Αλιευτικής Διαχείρισης	2010
ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ		
Π/μιο Θεσσαλίας	Μηχανολόγων Μηχανικών Βιομηχανίας	2010
Π/μιο Θεσσαλίας	Πολιτικών Μηχανικών	2011
Π/μιο Θράκης	Μηχανικών Περιβάλλοντος	2008
Π/νείο Κρήτης	Ηλεκτρονικών Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών	2011
ΤΕΙ Δυτ. Μακεδονίας	Τεχνολογιών Αντιρρύπανσης	2011
ΤΕΙ Αθήνας	Ηλεκτρονικής	2010
ΤΕΙ Αθήνας	Ναυπηγικής	2010
ΤΕΙ Καβάλας	Τεχνολογίας Πετρελαίου και Φυσικού Αερίου	2011
ΤΕΙ Κρήτης	Μηχανολογίας	2008
ΤΕΙ Κρήτης	Μουσικής Τεχνολογίας και Ακουστικής	2010
ΤΕΙ Λάρισας	Σχεδιασμού και Τεχνολογίας Ξύλου και Επίπλου	2010
ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΥΓΕΙΑΣ		
ΑΠΘ	Κτηνιατρική Σχολή	2010
ΑΠΘ	Ιατρική Σχολή	2011
ΑΠΘ	Οδοντιατρική Σχολή	2011
ΕΚΠΑ	Οδοντιατρική Σχολή	2010
ΕΚΠΑ	Νοσηλευτικής	2011
Π/μιο Θεσσαλίας	Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού	2010
Π/μιο Θεσσαλίας	Ιατρικής	2011
Π/μιο Θεσσαλίας	Κτηνιατρικής	2011
Π/μιο Θράκης	Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού	2010
Π/μιο Θράκης	Ιατρικής	2011
Π/μιο Κρήτης	Ιατρικής	2010
Χαροκόπειο Π/μιο	Επιστήμης Διαιτολογίας - Διατροφής	2011
ΕΘΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ	Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας	2011
ΤΕΙ Αθήνας	Οδοντικής Τεχνολογίας	2010
ΤΕΙ Αθήνας	Μαιευτικής	2011
ΤΕΙ Αθήνας	Νοσηλευτικής Α'	2011
ΤΕΙ Αθήνας	Νοσηλευτικής Β'	2011
ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ		
ΟΠΑ	Μάρκετινγκ και Επικοινωνίας	2010

Π/μιο Μακεδονίας	Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων	2010
ΤΕΙ Δυτ. Μακεδονίας	Δημοσίων Σχέσεων και Επικοινωνίας	2010
ΤΕΙ Δυτ. Μακεδονίας	Διεθνούς Εμπορίου	2010
ΤΕΙ Καβάλας	Διαχείρισης Πληροφοριών	2010
ΤΕΙ Καβάλας	Διοίκησης Επιχειρήσεων	2011
ΤΕΙ Καβάλας	Λογιστικής	2011
ΤΕΙ Λάρισας	Διοίκησης και Διαχείρισης Έργων	2010
ΤΕΙ Πειραιά	Διοίκησης Επιχειρήσεων	2011
ΤΕΙ Πειραιά	Λογιστικής	2011
ΤΕΙ Σερρών	Διοίκησης Επιχειρήσεων	2011

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

ΔΥΣΑΡΜΟΝΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΤΜΗΜΑ	ΑΕΙ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
Φιλοσοφίας Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας	Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων	Δεν δίνουν άδεια ασκήσεως επαγγέλματος ψυχολόγου. Οι απόφοιτοι μπορεί να απασχοληθούν ως φιλόλογοι.
Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας	Οι απόφοιτοι εγγράφονται στο ΤΕΕ ως "Διπλωματούχοι Πολεοδόμοι-Χωροτάκτες Μηχανικοί" στη βασική κατηγορία των Αρχιτεκτόνων Μηχανικών και αποτελούν δευτερεύουσα ειδικότητα χωρίς να διαθέτουν όλα τα επαγγελματικά δικαιώματα της βασικής κατηγορίας στην οποία εγγράφονται.
Μηχανικών Χωροταξίας και Ανάπτυξης	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης	Οι απόφοιτοι εγγράφονται στο ΤΕΕ ως "Διπλωματούχοι Πολεοδόμοι-Χωροτάκτες Μηχανικοί" στη βασική κατηγορία των Αρχιτεκτόνων Μηχανικών και αποτελούν δευτερεύουσα ειδικότητα χωρίς να διαθέτουν όλα τα επαγγελματικά δικαιώματα της βασικής κατηγορίας στην οποία εγγράφονται.
Μηχανικών Οικονομίας και Διοίκησης	Πανεπιστήμιο Αιγαίου	Οι απόφοιτοι δεν γίνονται δεκτοί στο ΤΕΕ, εγγράφονται όμως στο Οικονομικό Επιμελητήριο, συνεπώς θεωρούνται οικονομολόγοι και όχι μηχανικοί..
Μηχανικών Σχεδίασης Προϊόντων και Συστημάτων	Πανεπιστήμιο Αιγαίου	Οι απόφοιτοι δεν γίνονται δεκτοί στο ΤΕΕ.
Μηχανικών Επιστήμης Υλικών	Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων	Οι απόφοιτοι δεν γίνονται δεκτοί στο ΤΕΕ.

Μηχανικών Περιβάλλοντος	Πολυτεχνείο Κρήτης Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης	Οι απόφοιτοι των τμημάτων Μηχανικών Περιβάλλοντος εγγράφονται στο ΤΕΕ ως "Διπλωματούχοι Μηχανικοί Περιβάλλοντος" και αποτελούν δευτερεύουσα ειδικότητα . Ανάλογα με την εξειδίκευση και το περιεχόμενο της διπλωματικής τους εργασίας εγγράφονται στη βασική κατηγορία είτε των Πολιτικών Μηχανικών είτε των Χημικών Μηχανικών χωρίς να διαθέτουν όλα τα επαγγελματικά δικαιώματα της βασικής κατηγορίας στην οποία εγγράφονται.
Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης	Πολυτεχνείο Κρήτης Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης	Οι απόφοιτοι των τμημάτων Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης εγγράφονται στο ΤΕΕ με τα επαγγελματικά δικαιώματα των Μηχανολόγων Μηχανικών.
Οργάνωσης και Διαχείρισης Αθλητισμού	Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου	Οι απόφοιτοι δεν εγγράφονται στο Οικονομικό Επιμελητήριο.
Τουρκικών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών	Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών	Δεν λειτουργεί το σκέλος των Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών.
Στατιστικής και Αναλογιστικών-Χρηματοοικονομικών Μαθηματικών	Πανεπιστήμιο Αιγαίου (Σάμος)	Οι απόφοιτοί τους δεν είναι μαθηματικοί, όπως αφήνει να εννοηθεί ο τίτλος τους, αλλά οικονομολόγοι, που εγγράφονται στο Οικονομικό Επιμελητήριο.
Στατιστικής και Ασφαλιστικής Επιστήμης	Πανεπιστήμιο Πειραιά	
Στατιστικής	Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών	
Πληροφορικής	Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών Πανεπιστήμιο Πειραιά	Οι απόφοιτοι εγγράφονται στο Οικονομικό Επιμελητήριο, εν αντιθέσει με τα υπολοιπα Τμήματα Πληροφορικής άλλων ΑΕΙ.

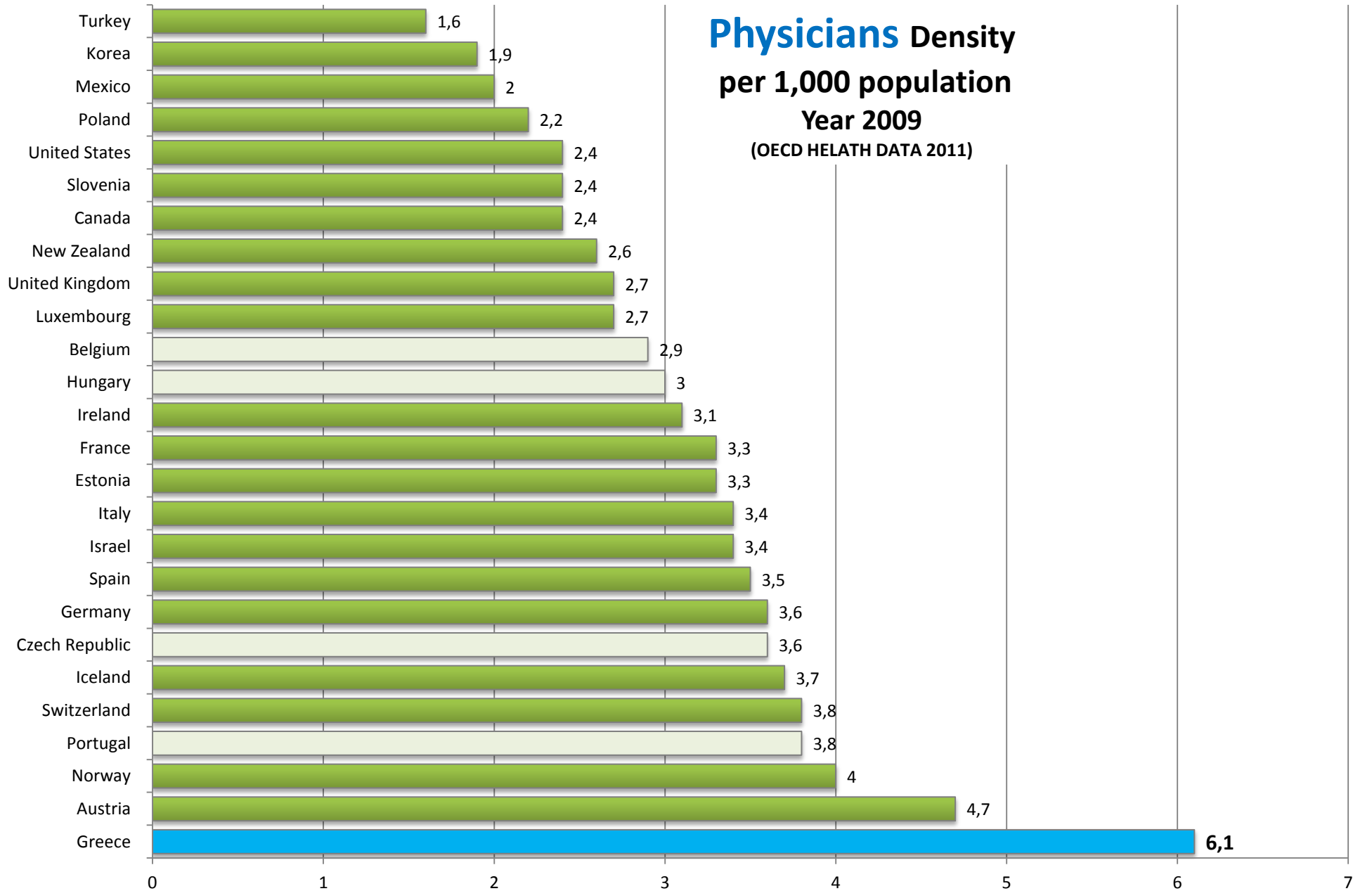
Ψηφιακών Συστημάτων	Πανεπιστήμιο Πειραιά	Οι απόφοιτοι εγγράφονται στο Οικονομικό Επιμελητήριο.
Εφαρμοσμένης Πληροφορικής	Πανεπιστήμιο Μακεδονίας	Οι απόφοιτοι εγγράφονται στο Οικονομικό Επιμελητήριο.
Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών	Πάντειο Πανεπιστήμιο	Οι απόφοιτοι δεν εγγράφονται στο Οικονομικό Επιμελητήριο εν αντιθέσει με τους αποφοίτους του ομώνυμου Τμήματος του Πανεπιστημίου Πειραιά.
Διοίκησης Επιχειρήσεων	ΤΕΙ Αθήνας, Πειραιά, Πάτρας, Λάρισας, Κρήτης, Χαλκίδας, Δυτ. Μακεδονίας, Καβάλας, Σερρών (πλην Ιονίων Νήσων)	Οι απόφοιτοι αποκτούν άδεια λογιστή-φοροτεχνικού από το Οικονομικό Επιμελητήριο.
Εμπορίας και Διαφήμισης	ΤΕΙ Αθήνας, Θεσσαλονίκης, Κρήτης	Οι απόφοιτοι αποκτούν άδεια λογιστή-φοροτεχνικού από το Οικονομικό Επιμελητήριο, όχι όμως και οι απόφοιτοι ομώνυμων Τμημάτων των ΤΕΙ Πάτρας και Λαμίας.
Χρηματοοικονομικών Εφαρμογών	ΤΕΙ Δυτ. Μακεδονίας	Οι απόφοιτοι δεν έχουν άδεια λογιστή-φοροτεχνικού από το Οικονομικό Επιμελητήριο, εν αντιθέσει με τους αποφοίτους του Τμήματος Χρηματοοικονομικής και Ελεγκτικής του ΤΕΙ Καλαμάτας, καθώς και Τμημάτων Εμπορίας και Διαφήμισης και Διοίκησης Επιχειρήσεων άλλων ΤΕΙ.
Χρηματοοικονομικής και Ελεγκτικής	ΤΕΙ Ηπείρου	
Χρηματοοικονομικής και Ασφαλιστικής	ΤΕΙ Κρήτης	
Προσχολικής Αγωγής	ΤΕΙ Αθήνας	Το πτυχίο του τμήματος δεν είναι πτυχίο νηπιαγωγού, αλλά βρεφονηπιοκόμου. Πτυχίο νηπιαγωγού με πρόσβαση στην εκπαίδευση δίνουν μόνο τα αντίστοιχα Πανεπιστημιακά Τμήματα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6

Physicians Density per 1,000 population

Year 2009

(OECD HELATH DATA 2011)

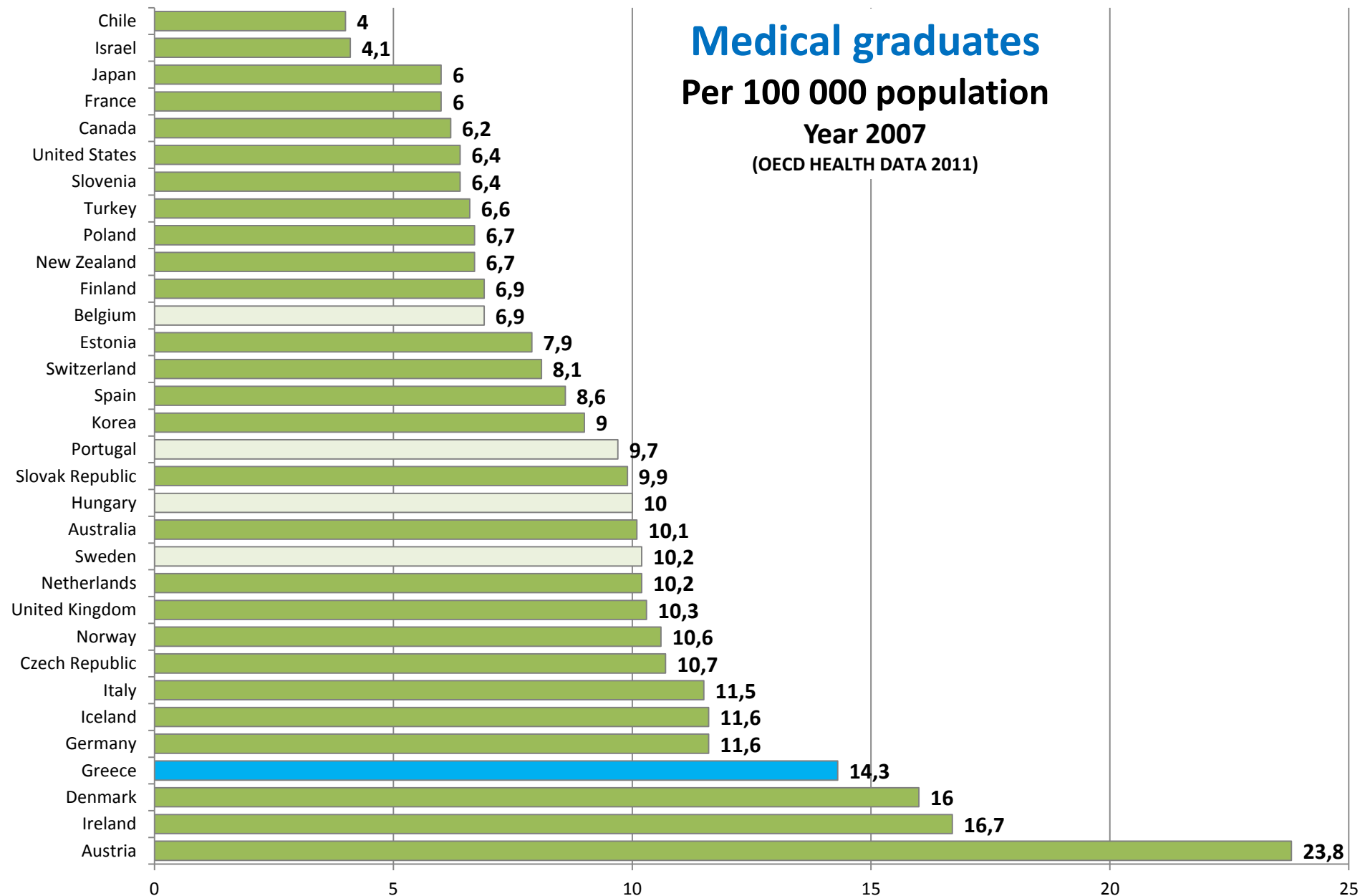

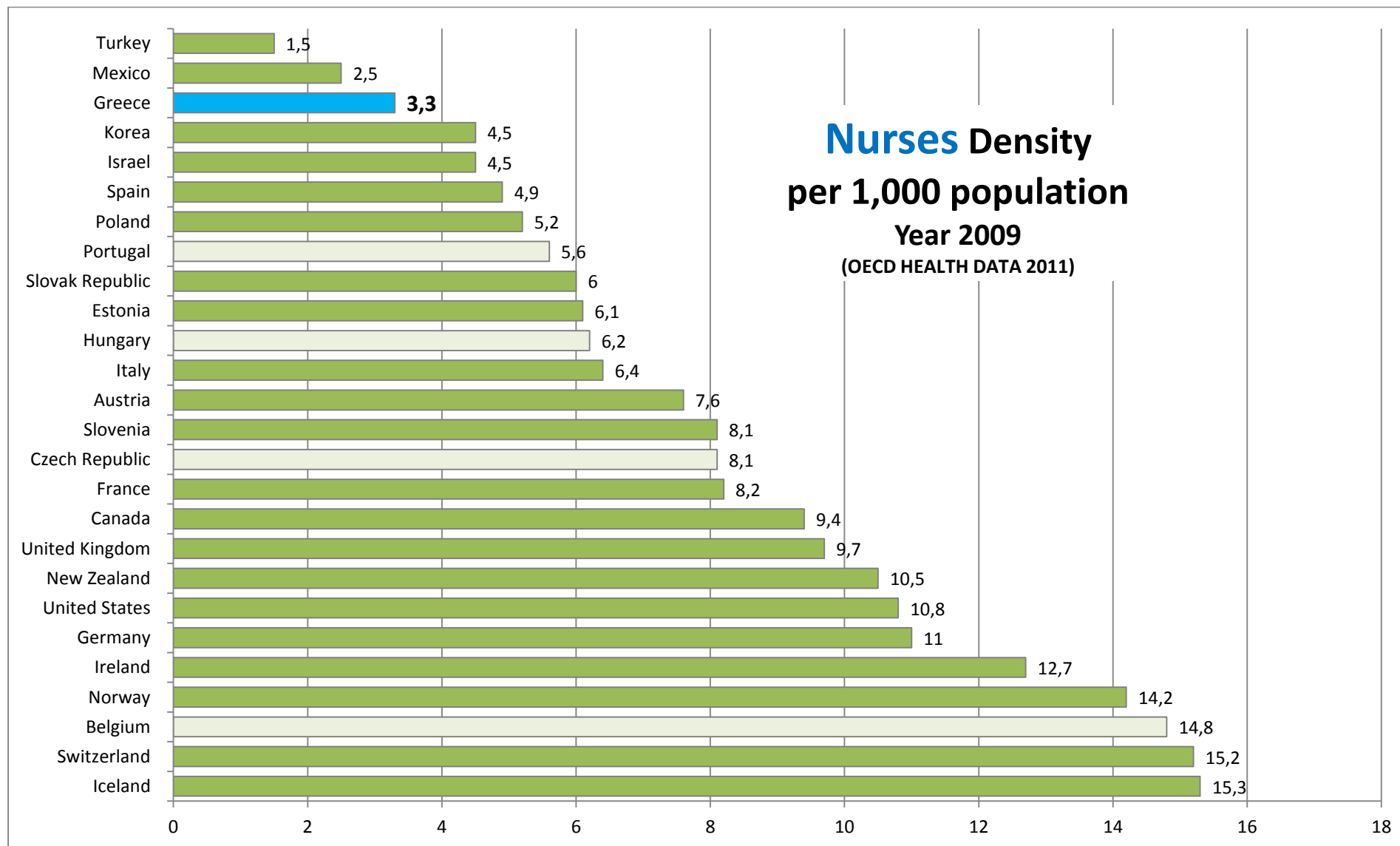
Medical graduates

Per 100 000 population

Year 2007

(OECD HEALTH DATA 2011)

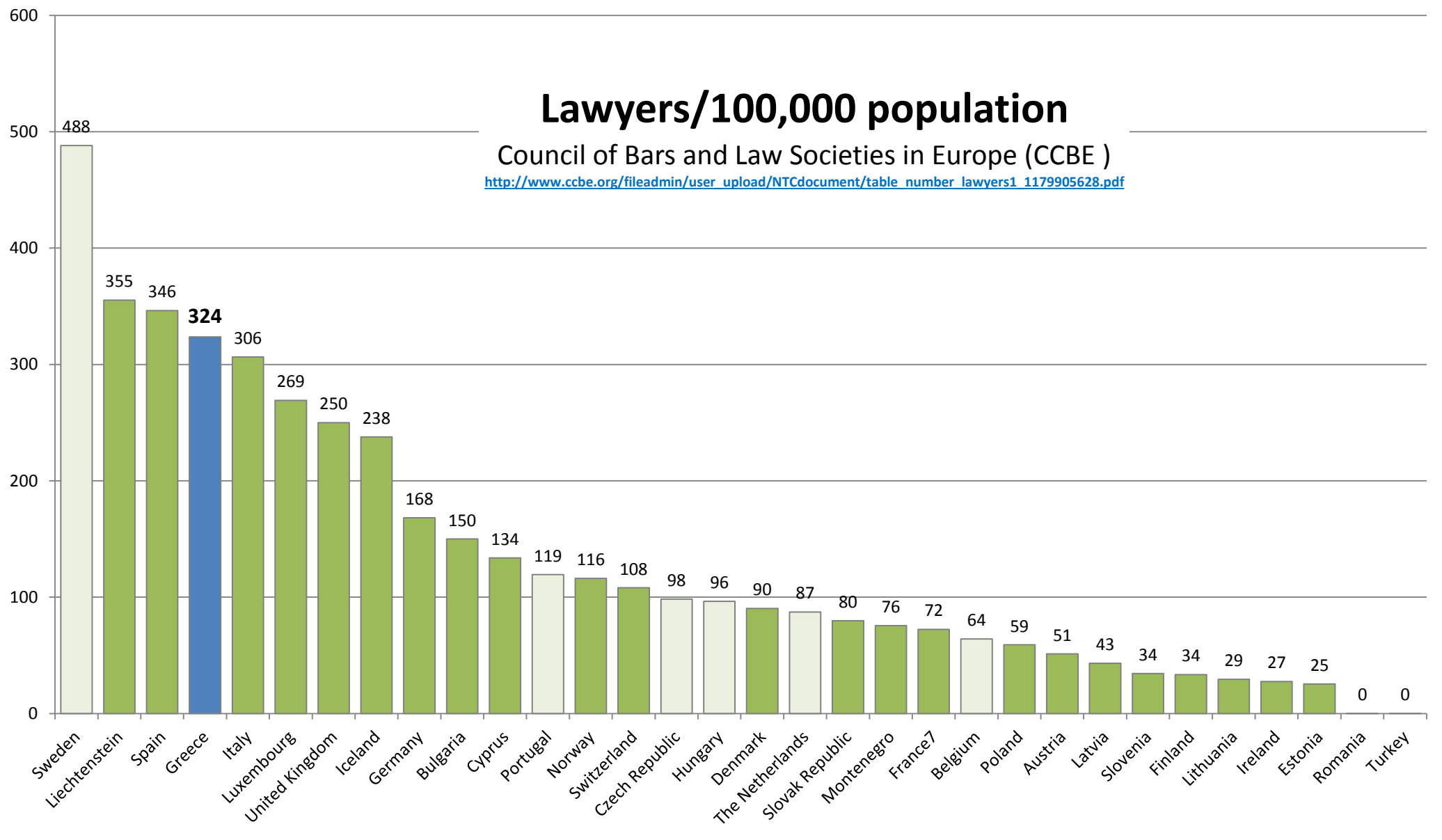

Lawyers/100,000 population

Council of Bars and Law Societies in Europe (CCBE)

http://www.ccbe.org/fileadmin/user_upload/NTCdocument/table_number_lawyers1_1179905628.pdf

ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΤΥΧΙΟΥΧΩΝ ΑΝΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

Στατιστική Τακτικών μελών ΤΕΕ¹⁷

ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ	28.751
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ	18.641
ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΟΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ	15.106
ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΟΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ	16.437
ΜΗΧ/ΓΟΙ-ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΟΙ ΜΗΧ	1.939
ΑΓΡΟΝΟΜΟΙ ΤΟΠΟΓΡΑΦΟΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ	6.277
ΧΗΜΙΚΟΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ	9.439
ΜΕΤΑΛΛΕΙΟΛΟΓΟΙ-ΜΕΤΑΛ/ΓΟΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ	2.382
ΝΑΥΠΗΓΟΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ	73
ΝΑΥΠΗΓΟΙ-ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΟΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ	1.642
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ	3.632
	104.319

Μέλη ΕΕΤΕΜ (Μηχανικοί Τεχνολογικού Τομέα): 45.000¹⁸

Σημείωση: Το 1965, την εποχή της έντονης οικοδομικής δραστηριότητας και των μεγάλων τεχνικών έργων στην χώρα, τα μέλη του Τεχνικού Επιμελητηρίου ήταν περίπου 10.000.

¹⁷ Στοιχεία του ΤΕΕ (<http://portal.tee.gr>)

¹⁸ Στοιχεία του ΕΕΤΕΜ (<http://www.eetem.gr>)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 7

ΜΕΘΟΔΟΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΩΝ Α.Ε.Ι.

Α) Η Α.ΔΙ.Π. μετά από μελέτη μεθόδων καλών πρακτικών χρηματοδότησης δημοσίων Α.Ε.Ι., προτείνει ότι ο **τακτικός προϋπολογισμός κάθε Α.Ε.Ι. για το εκπαιδευτικό έργο** που προσφέρει θα πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής:

- Τους μισθούς των διδασκόντων, μονίμων και συμβασιούχων.
- Τους μισθούς του υποστηρικτικού διδακτικού προσωπικού (εργαστήρια κλπ.)
- Τους μισθούς του διοικητικού και λοιπού προσωπικού του Α.Ε.Ι.
- Όλες τις υπόλοιπες λειτουργικές δαπάνες του εκπαιδευτικού έργου του Α.Ε.Ι.

Η σίτιση, τα συγγράμματα ή και η στέγαση των φοιτητών ανήκουν σε ιδιαίτερη κατηγορία, αυτή των επιχορηγήσεων, και θα πρέπει να προσαρμοστούν και να καλύπτουν ανάγκες φοιτητών από χαμηλότερα εισοδήματα. Επιπλέον, νέες υποδομές κλπ αποτελούν αντικείμενο διαπραγματεύσεων και προγραμματισμού σε συνεργασία με την Πολιτεία, ενώ η χρηματοδότηση της έρευνας αποτελεί αντικείμενο ανταγωνισμού μεταξύ των Α.Ε.Ι.

Β) Η **μέθοδος υπολογισμού της χρηματοδότησης του εκπαιδευτικού έργου των Α.Ε.Ι.** θα πρέπει να γίνεται ως εξής:

- Χρησιμοποιείται το μέσο κόστος ανά φοιτητή/έτος (ΜΚ), το οποίο πολλαπλασιάζεται με τον αριθμό των φοιτητών «πλήρους φοίτησης» (ΦΠΦ).
- Ο αριθμός των (ΦΠΦ) υπολογίζεται με βάση τον συνολικό αριθμό των φοιτητών που ενεγράφησαν στα μαθήματα των 2 εξαμήνων του προηγούμενου ακαδημαϊκού έτους διά του αριθμού των εξαμηνιαίων μαθημάτων που θα έπρεπε να παρακολουθήσουν (ν). Το αποτέλεσμα είναι, ο αριθμός των «φοιτητών πλήρους φοίτησης» (ΦΠΦ), ο οποίος, πολλαπλασιαζόμενος με το μέσο κόστος ανά φοιτητή/έτος, δίνει τον νέο προϋπολογισμό (Π) της λειτουργίας του Α.Ε.Ι. για το επόμενο ακαδημαϊκό έτος.

Δηλαδή:

$$\Phi \Pi \Phi = \frac{\sum_{i=0}^{\nu} i \cdot E\Phi_i}{\nu}$$

όπου:

$\Phi \Pi \Phi$ = πλήθος Φοιτητών Πλήρους Φοίτησης

ν = πλήθος μαθημάτων το οποίο κάθε φοιτητής πρέπει να παρακολουθήσει ανά έτος

$E\Phi_i$ = πλήθος Εγγεγραμμένων Φοιτητών που παρακολουθούν i από τα ν μαθήματα του έτους,

$i = 0, 1, \dots, \nu$

$E\Phi$ = πλήθος Εγγεγραμμένων Φοιτητών και $E\Phi = \sum_{i=0}^{\nu} E\Phi_i$

και

$\Pi = MK \cdot \Phi \Pi \Phi$

όπου:

Π = Προϋπολογισμός χρηματοδότησης

MK = Μέσο Κόστος ανά φοιτητή

- Εννοείται ότι όταν λειτουργεί αυτή η μέθοδος τα στατιστικά στοιχεία που παρακολουθούν την λειτουργία του Ιδρύματος, βοηθούν στην καλύτερη προσέγγιση των προϋπολογισμών από έτος σε έτος.

Γ) Παράδειγμα:

Σε ένα Α.Ε.Ι. ας υποθέσουμε:

(α) ότι είναι εγγεγραμμένοι 1000 φοιτητές ($E\Phi = 1000$)

- Για την απόκτηση πτυχίου θα πρέπει να εγγραφούν και να παρακολουθήσουν 5 μαθήματα ανά εξάμηνο ή αλλιώς 10 μαθήματα σε κάθε ακαδημαϊκό έτος ($\nu = 10$), και

(β) ότι το μέσο κόστος ανά φοιτητή ανά έτος είναι $MK = 10.000\text{€}$

Ο προϋπολογισμός θα είναι:

Περίπτωση (Ι) : Εάν και οι 1000 φοιτητές εγγράφονται και παρακολουθούν 5 μαθήματα κάθε εξάμηνο ή 10 ολόκληρο το ακαδημαϊκό έτος, τότε ο προϋπολογισμός θα είναι 1000 φοιτητές πλήρους φοίτησης ($\Phi \Pi \Phi$) επί 10.000€, $\Pi = MK \cdot \Phi \Pi \Phi = 10.000.000\text{€}$

Περίπτωση(II): Εάν οι φοιτητές πλήρους φοίτησης (ΦΠΦ) είναι μόνο 600 και οι υπόλοιποι 400 είναι μερικής φοίτησης (ΦΜΦ) εκ των οποίων οι 200 έχουν εγγραφεί μόνο σε 3 μαθήματα κάθε εξάμηνο ή 6 ολόκληρο το ακαδημαϊκό έτος, οι 50 έχουν εγγραφεί σε 7 μαθήματα ολόκληρο το ακαδημαϊκό έτος και οι υπόλοιποι 150 σε 9 μαθήματα ολόκληρο το ακαδημαϊκό έτος, τότε ο υπολογισμός αντιστοίχισης των φοιτητών μερικής φοίτησης με πλήρους φοίτησης έχει ως εξής :

$$\Phi \Pi \Phi = \frac{\sum_{i=0}^{\nu} i \cdot E\Phi_i}{\nu} = \frac{6 \cdot 200 + 7 \cdot 50 + 9 \cdot 150 + 10 \cdot 600}{10} = 890$$

$$\text{Επομένως : } \Pi = \text{ΜΚ} \cdot \Phi \Pi \Phi = 10.000 \text{ €} \cdot 890 = 8.900.000 \text{ €}$$

Δηλαδή η αποδοτικότητα της χρηματοδότησης της Πολιτείας είναι ανάλογη των υπηρεσιών εκπαίδευσης που προσφέρονται, όπως φαίνεται από την ανωτέρω ανάλυση.

Δ) Το **μεγαλύτερο κόστος της Ανώτατης Εκπαίδευσης** είναι οι μισθοί του προσωπικού και, ειδικότερα, του εκπαιδευτικού προσωπικού.

Η ραγδαία ανάπτυξη των ΑΕΙ και των παραρτημάτων των, έγινε χωρίς κανόνες που να συνδέουν:

- (α) ποιοτικά εκπαιδευτικά κριτήρια
- (β) υποχρεώσεις διδακτικού προσωπικού
- (γ) υποχρεώσεις των φοιτητών και
- (δ) μέγιστη αξιοποίηση υλικοτεχνικής υποδομής με:
  - (i) τις ανάγκες της κοινωνίας και
  - (ii) την χρηματοδότηση από την πολιτεία.

Ε) Σε πρώτη φάση εκσυγχρονισμού αλλά και ορθολογισμού της λειτουργίας των Α.Ε.Ι. είναι αναγκαία τα εξής:

- Η υιοθέτηση σταθμισμένων πιστωτικών μονάδων του διδακτικού προσωπικού που συνδέουν:
  - Την ενδεδειγμένη μέθοδο διδασκαλίας ανά γνωστικό αντικείμενο
  - με αναγκαίες ώρες διδασκαλίας και
  - με εύλογο αριθμό φοιτητών που παρακολουθούν κάθε μάθημα.

- Η αποδοχή τόσο από το διδακτικό προσωπικό των Α.Ε.Ι. όσο και από τους φοιτητές ότι η παρακολούθηση των μαθημάτων είναι βασική συνθήκη της μάθησης. Επομένως, οι φοιτητές θα πρέπει να εγγράφονται ανά εξάμηνο στα μαθήματα που θα παρακολουθήσουν και να έχουν δικαίωμα συμμετοχής στις εξετάσεις μόνο όσοι έχουν εγγραφεί/παρακολουθήσει τα μαθήματα.

- Η διαχείριση αιθουσών διδασκαλίας και εκπαιδευτικών εργαστηρίων (εξάσκησης των φοιτητών) θα πρέπει να γίνεται κεντρικά, ώστε να επιτυγχάνεται η μέγιστη αξιοποίηση των υποδομών.

Διακύμανση μέσου κόστους ανά φοιτητή από Πανεπιστήμιο σε Πανεπιστήμιο ανά κατηγορία ομοειδών Πανεπιστημίων			
1) Πανεπιστήμια που περιλαμβάνουν Πολυτεχνικές, Ιατρικές Σχολές και άλλα αντικείμενα			
Πανεπιστήμια	Αριθμός Τμημάτων	Αριθμός φοιτητών (στην κανονική διάρκεια φοίτησης)	Διακύμανση μέσου ετήσιου κόστους ανά φοιτητή από Πανεπιστήμιο σε Πανεπιστήμιο
Αριστοτέλειο Παν. Θεσ/μίκης	40	26.175	3.924 - 9.059
Πανεπιστήμιο Πατρών	21	13.715	
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας	16	6.105	
Δημοκρίτειο Παν. Θράκης	20	14.240	
2) Πανεπιστήμια που περιλαμβάνουν Ιατρικές Σχολές και άλλα αντικείμενα			
Πανεπιστήμια	Αριθμός Τμημάτων	Αριθμός φοιτητών (στην κανονική διάρκεια φοίτησης)	Διακύμανση μέσου ετήσιου κόστους ανά φοιτητή από Πανεπιστήμιο σε Πανεπιστήμιο
Εθνικό & Καπ/κό Παν. Αθηνών*	33	25.020	4.639 - 8.066
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων	14	10.990	
Πανεπιστήμιο Κρήτης	17	10.195	
3) Πανεπιστήμια που δεν περιλαμβάνουν Πολυτεχνικές και Ιατρικές Σχολές			
Πανεπιστήμια	Αριθμός Τμημάτων	Αριθμός φοιτητών (στην κανονική διάρκεια φοίτησης)	Διακύμανση μέσου ετήσιου κόστους ανά φοιτητή από Πανεπιστήμιο σε Πανεπιστήμιο
Πανεπιστήμιο Αιγαίου	17	9.715	2.064 - 5.801
Ιόνιο Πανεπιστήμιο	6	2.140	
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου	10	3.755	
4) Πολυτεχνεία			
Πανεπιστήμια	Αριθμός Τμημάτων	Αριθμός φοιτητών (στην κανονική διάρκεια φοίτησης)	Διακύμανση μέσου ετήσιου κόστους ανά φοιτητή από Πανεπιστήμιο σε Πανεπιστήμιο
Εθνικό Μετσόβειο Πολυτεχνείο	9	5.670	7.948 - 12.583
Πολυτεχνείο Κρήτης	5	2.180	
5) Τέως Ανώτατες Σχολές			
Πανεπιστήμια	Αριθμός Τμημάτων	Αριθμός φοιτητών (στην κανονική διάρκεια φοίτησης)	Διακύμανση μέσου ετήσιου κόστους ανά φοιτητή από Πανεπιστήμιο σε Πανεπιστήμιο
Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (Ανωτάτη Σχολή Οικονομικών και Εμπορικών Επιστημών)	8	5.290	2.839 - 10.700
Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (Ανωτάτη Γεωπονική Σχολή Αθηνών)	6	2.025	
Πάντειο Παν. Κοιν. & Πολ. Επ. (Πάντειος Ανωτάτη Σχολή Πολιτικών Επιστημών)	9	6.240	
Πανεπιστήμιο Πειραιά (Ανωτάτη Βιομηχανική Σχολή Πειραιώς)	9	6.400	
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας (Ανωτάτη Βιομηχανική Σχολή Θεσσαλονίκης)	10	4.530	
Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο (Χαροκόπειος Ανωτάτη Σχολή Οικιακής Οικονομίας)	4	630	
6) Ανώτατες Σχολές			
Πανεπιστήμια	Αριθμός Τμημάτων	Αριθμός φοιτητών (στην κανονική διάρκεια φοίτησης)	Μέσο ετήσιο κόστος ανά φοιτητή
Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών	2	540	13.114
7) Νεοσύστατα Πανεπιστήμια			
Πανεπιστήμια	Αριθμός Τμημάτων	Αριθμός φοιτητών (στην κανονική διάρκεια φοίτησης)	Διακύμανση μέσου ετήσιου κόστους ανά φοιτητή από Πανεπιστήμιο σε Πανεπιστήμιο
Πανεπιστήμιο Δυτ. Μακεδονίας	5	2.735	2.411 - 2.661
Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας	2	580	
Διεθνές Πανεπιστήμιο Ελλάδας	3		
Πανεπιστήμιο Δυτικής Ελλάδας**		1.350	
*Περιλαμβάνονται και οι δαπάνες του Αιγινήτειου Παν. Νοσοκομείου και του Αρεταίειου Παν. Νοσοκομείου			
**Οι δαπάνες του Πανεπιστημίου Δυτικής Ελλάδας περιλαμβάνονται στον προϋπολογισμό και την λειτουργία του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Επισημαίνεται ότι στους υπολογισμούς χρησιμοποιήθηκε ο αριθμός φοιτητών κάθε τμήματος, στην κανονική διάρκεια φοίτησης			
Για τον υπολογισμό των εξόδων των ιδρυμάτων χρησιμοποιήθηκαν οι μισθοδοσίες των μόνιμων διδασκόντων, των ΕΕΔΙΠ, του διοικητικού προσωπικού, η μισθοδοσία του έκτακτου προσωπικού και οι λειτουργικές δαπάνες εξαιρουμένων της σίτισης και των συγγραμάτων			
Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία Υπουργείου Παιδείας Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων			
Ο υπολογισμός του Μέσου Ετήσιου Κόστους ανά φοιτητή και της Διακύμανσής του από Πανεπιστήμιο σε Πανεπιστήμιο πραγματοποιήθηκε από την Α.Δ.Ι.Π.			

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

- 1) **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3.** Παρ' όλο που τα Τμήματα Δασοπονίας και Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος των Τ.Ε.Ι. Καβάλας, Λάρισας και Λαμίας, η Σχολή Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος του ΑΠΘ και το Τμήμα Δασολογίας και Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων του ΔΠΘ εντάσσονται στις Επιστήμες Γεωπονίας, το Τμήμα Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος του Τ.Ε.Ι. Κρήτης λόγω προγράμματος σπουδών εντάσσεται στις Επιστήμες Μηχανικών και εκ παραδρομής συμπεριελήφθη στις Επιστήμες Γεωπονίας.
- 2) **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5.** Ως πηγές για τα στοιχεία των επαγγελματικών δικαιωμάτων των αποφοίτων Τμημάτων Επιστημών Μηχανικών και Οικονομίας-Διοίκησης χρησιμοποιήθηκαν το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας (<http://www.tee.gr>) και το Οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδας (<http://www.oe-e.gr>) αντίστοιχα.